

Paula Aromäki

**ALKOHOLIN MERKITYS YLIOPISTO-
OPISKELIJOIDEN TAPAHTUMISSA**
Kehysanalyysi raittiiden ja vähän alkoholia käyttävien
näkemyksistä

Yhteiskuntatieteiden tiedekunta
Kandidaatintutkielma
Huhtikuu 2020

Tiivistelmä

Paula Aromäki: Alkoholien merkitys yliopisto-opiskelijoiden tapahtumissa – Kehysanalyysi raittiiden ja vähän alkoholia käyttävien näkemyksistä

Kandidaatintutkielma
Tampereen yliopisto
Yhteiskuntatutkimuksen tutkinto-ohjelma
Huhtikuu 2020

Tämän tutkielman aiheena on alkoholinkäyttö osana yliopisto-opiskelijoiden kulttuuria. Tutkielma liittyy juomatapatutkimuksen laadulliseen tutkimusperinteeseen. Tutkielman tavoitteena oli selvittää, minkälaisena alkoholia vähän käyttävät ja raittiit yliopisto-opiskelijat kehystävät alkoholin roolin ja merkityksen opiskelijatapahtumissa. Tutkielma toteutettiin aineistolähtöisesti.

Tutkimusmetodeina tutkielmassa käytettiin kvantifiointia ja Erving Goffmanin kehysanalyysiä. Tutkimusaineistona käytettiin Tietoarkiston jatkokäyttöön luovuttamaa kyselyaineistoa *FSD3095 Korkeakoulujen uudet opiskelijat: ensikokemukset 2015*. Aineisto käsittelee opintonsa aloittaneiden opiskelijoiden kokemuksia asumisesta, ystävyysuhteiden luomisesta ja alkoholinkäytöstä. Tutkielmassa aineistosta käytettiin sen alkoholinkäyttöä koskevaa osaa. Tutkielman teoreettinen tausta muodostuu aikaisemmasta tieteellisestä kirjallisuudesta. Kirjallisuuteen perustuen tutkielmassa määritellään opiskelijuutta, opiskelijakulttuuria ja opiskelijoiden juomatapoja.

Tutkielman perusteella runsas alkoholinkäyttö on yliopisto-opiskelijoiden tapahtumissa vahva normi. Raittiiden mahdollisuudet osallistua tapahtumiin vaihtelevat sen perusteella, miten alkoholinkäyttö kehystetään opiskelijoiden keskuudessa. Kehysanalyysin tulokset jakautuvat kolmeen kehykseen: (1) yhdenmukaisten juomatapojen kehys, (2) erilaisuuden sietämisen kehys ja (3) ikäkehys. Yhdenmukaisten juomatapojen kehyksen perusteella raittiit ja vähän alkoholia käyttävät kokevat ulkopuolisuuden ja syrjään jäämisen tunteita, koska raittius ei kuulu opiskelijakulttuuriin. Erilaisuuden sietämisen kehyksen mukaan erilaiset juomatavat kuuluvat opiskelijakulttuuriin. Tällöin raittiit ja alkoholia vähän käyttävät kokevat itsensä normaaleiksi opiskelijoiksi ja tervetulleiksi tapahtumiin. Tämän kehyksen perusteella yliopisto-opiskelijat voivat myös kehystää tapahtumia virheellisesti. Opiskelijalla voi olla ennakkokäsitys siitä, että raittius ei kuulu opiskelijakulttuuriin. Tapahtumiin osallistuttuaan opiskelija kuitenkin huomaa, ettei raittius ole este osallistumiselle ja ystävien löytämiselle. Ikäkehysten mukaan alkoholinkäyttö sopii nuoruuteen ja aikuistumisen elämänvaiheeseen.

Tutkielman tuloksena havaitaan, että alkoholinkäyttö saa merkityksen yliopisto-opiskelijoiden yhteenkuuluvuuden tunteen rakentumisessa ja sosiaalisten suhteiden muodostumisessa. Alkoholille annetaan myös rooli itsenäistymisprosessissa ja aikuisen elämän taitojen opettelussa. Kolmasosa aineistoon vastanneista opiskelijoista kokee alkoholinkäytön opiskelijatapahtumissa jollakin tasolla ongelmalliseksi. Erilaisuuden sietämisen kehys nousee keskeiseksi, kun järjestetään tapahtumia niin, että ne soveltuvat kaikille eikä osa opiskelijoista syrjäydy. Ongelmallisia ovat ne opiskelijayhteisöt, joissa erilaisuuden sietämisen kehyksellä on pieni merkitys.

Avainsanat: alkoholinkäyttö, juomatapa, kehysanalyysi, opiskelijakulttuuri, yliopisto-opiskelija

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck –ohjelmalla.

Sisällysluettelo

1	Johdanto	1
2	Yliopisto-opiskelijoiden kulttuuri	3
2.1	<i>Opiskelu</i>	3
2.2	<i>Kulttuuri</i>	5
2.3	<i>Juomatavat</i>	7
3	Tutkimusasetelma	10
3.1	<i>Kvantifiointi</i>	10
3.2	<i>Kehysanalyysi</i>	11
3.3	<i>Aineisto</i>	12
3.4	<i>Etiikka</i>	14
4	Alkoholinkäyttö opiskelijatapahtumissa	15
4.1	<i>Suhtautuminen alkoholinkäyttöön numeroina</i>	15
4.2	<i>Yhdenmukaisten juomatapojen kehys</i>	17
4.3	<i>Erilaisuuden sietämisen kehys</i>	20
4.4	<i>Ikäkehys</i>	22
4.5	<i>Kehysten suhde</i>	25
5	Pohdinnat	26
6	Lähteet	30
6.1	<i>Painetut lähteet</i>	30
6.1	<i>Elektroniset lähteet</i>	32
7	Liitteet	34

1 Johdanto

2010-luvulla alkoholi ja opiskelijatapahtumat ovat olleet otsikoissa mediassa. On uutisoitu opiskelijoiden raitistumisesta ja toisaalta opiskelijatapahtumista, joissa alkoholin käyttö on näyttänyt olevan hurjaa. Helsingin Sanomat julkaisi syyskuussa 2019 uutisen otsikolla ”*Pirtua suoneen*”, ”*verinäyte krapulassa*” – lääkäriopiskelijoiden alkoholikeskeinen bilekulttuuri yllätti uuden opiskelijan (19.9.2019). Uutisessa uusi lääketieteen opiskelija oli yllätynyt alkoholin keskeisestä roolista tapahtumissa ja opiskelijaperinteessä. Opiskelijajärjestön edustajat vakuuttivat, että kyse näissä ”pirtua suoneen” ja ”verinäyte krapulassa” on vain vitsiperinteestä. Samalla he toteavat, että ehkä olisi aika päivittää perinteitä. Raittiiden yliopisto-opiskelijoiden määrä on kasvanut viidestä prosentista 10 prosenttiin vuosien 2002-2016 aikana (Kunttu 2016, 60). Toisaalta siis raittiiden opiskelijoiden määrä on lisääntynyt ja toisaalta opiskelijatapahtumissa näyttäisi olevan vahvasti alkoholiin liittyviä perinteitä.

Olen kiinnostunut siitä, miten yliopisto-opiskelijat suhtautuvat alkoholin kulutukseen. Erilaiset opiskelijatapahtumat ovat keskeinen osa opiskelijoiden elämää ja opiskelijakulttuuria. Useissa opiskelijatapahtumissa alkoholilla on jonkinlainen rooli. Tapahtumapaikkana saattaa olla baaritila, jolloin alkoholin ostaminen voi tuntua selkeältä tapahtuman osalta. Kiinnostavaa onkin perehtyä siihen, minkälaisen merkityksen alkoholin käyttäminen saa yliopisto-opiskelijoiden mielessä, ja minkälainen rooli alkoholille annetaan tapahtumissa. Aihe on kiinnostava erityisesti sen takia, että nuorten juomatavat ovat muuttuneet. Nuorten alkoholinkulutus on ollut pitkään laskussa, joten on kiinnostavaa tarkastella yliopisto-opiskelijoiden näkemyksiä ja kokemuksia.

Kiinnostukseni aiheeseen juontaa juurensa myös kokemuksistani alkoholin käyttämättömyyteen liittyen. Käytän alkoholia hyvin vähän ja harvoin. Olenkin kohdannut monenlaisia suhtautumistapoja omaa juomattomuuttani kohtaan niin yliopiston sisällä kuin sen ulkopuolella. Usein olen joutunut perustelevaan juomattomuuttani. Yliopisto-opiskelijoiden tapahtumissa juomattomuuteni on yleensä hyväksytty. Joitakin kertoja olen kokenut, että kaikkien oletetaan juovan. Olen myös joskus ollut havaitsevinani ajatusta, että minä raittiina kyseenalaistaisin muiden alkoholinjuonnin ja tavan viettää aikaa. Omien kokemusteni pohjalta voisin siis ajatella, että alkoholia pidetään itsestään selvänä ainakin jollakin tasolla. Ennakko-oletuksena minulla on myös se, että juomattomuudelle pitäisi olla jokin niin sanotusti *hyvä syy*, esimerkiksi aikainen aamu, jokin sairaus tai raskaus.

Tässä kandidaatintutkielmassa tutkin yliopisto-opiskelijoiden suhdetta alkoholiin ja sitä, minkälainen rooli alkoholilla on opiskelijatapahtumissa. Viimeaikaisten uutisten sekä raittiuden kasvun valossa on kiinnostava tarkastella tarkemmin sitä, minkälaisena alkoholinkäyttö opiskelijatapahtumissa näyttäytyy alkoholia vähän käyttävien mielestä. Kiinnostavaa on tarkastella esimerkiksi sitä, onko tapahtumissa koettu painostusta alkoholin juomiseen tai nähdäänkö alkoholinkäytön liittyvän jollakin tavoilla opiskeluun elämänvaiheena. Tutkimuskysymykseni muotoutui seuraavanlaiseksi: Minkälaisena alkoholia vähän käyttävät ja raittiit yliopisto-opiskelijat kehystävät alkoholin roolin ja merkityksen opiskelijatapahtumissa?

Teen tutkielmani aineistolähtöisesti laadullisilla tutkimusmenetelmillä. Käytän aineiston analysointiin kvantifiointia ja sosiologi Erving Goffmanin kehysanalyysiä. Tutkielmani teoriataustana on aikaisempi tieteellinen kirjallisuus. Aikaisemmassa tutkimuksessa opiskelijuuteen liitetään elämänvaiheen ja ikävaiheen teorit (Aittola 1986; Ruoppila 2014; Marin 2013) sekä talouden reunaehdot (Aittola 1986). Yliopisto-opiskelijoiden alkoholinkäytön historiasta löytyy jännittäväkin tietoa esimerkiksi Suomen kieltolakia koskevasta tutkimuksesta ja ylioppilaskuntien historiikkeista (Peltonen 1997; Peltonen 1992; Rasinaho 2006; Kolbe 1996). Oili-Helena Ylijoki (1998) taas on kirjoittanut mielenkiintoisen teoksen yliopistokulttuureista heimokulttuureina ja siitä kuinka opiskelijat oppivat talon tavoille.

Vaikka tietoa on saatavilla yliopisto-opiskelijuudesta sekä yliopisto-opiskelijoiden kulttuurista ja alkoholinkäytöstä, on tuoreen tutkimustiedon etsiminen haastavaa. Aikaisemman tutkimuksen painotus on opiskelussa. Yliopisto-opiskelijoiden opiskelun ulkopuolinen elämä vaikuttaa olevan hieman pimennossa. Alkoholin käyttöön liittyvän tutkimuksen painotus taas näyttää olevan alkoholimääriin ja alkoholin ongelmakäyttämiseen liittyvissä teemoissa. Juomatapatutkimuksia tehneet Tigerstedt ja Törrönen (2005, 35) ovat myös huomanneet annettujen merkitysten tutkimisen jääneen vähemmälle huomiolle juomatapatutkimuksissa. Tästä johtuen aiheeni on myös tutkimuksellisesti tärkeä. Tutkimalla yliopisto-opiskelijoiden elämää monista kulmista saamme tietoa opiskelijoiden kokemuksista ja siitä, millaisia ongelmia opiskelijat kohtaavat ja miten opiskelumuotiota voitaisiin parantaa.

Rakenteeltaan kandidaatintutkielmani jakautuu kolmeen osaan. Ensimmäinen osa muodostuu teoriataustan esittelystä. Määrittelen yliopisto-opiskelijuutta, kulttuuria ja juomatapoja. Toisessa osassa esittelen tutkimusmetodini sekä Tietoarkistolta käyttöön saamani aineiston. Päätän toisen osion eettisillä pohdinnoilla. Kolmas osuus sisältää kandidaatintutkielmani tulokset ja pohdinnat.

2 Yliopisto-opiskelijoiden kulttuuri

Tässä luvussa esittelen tutkielmani teoriataustaa. Tutkielmani teoriatausta muodostuu aikaisemmasta tutkimuksesta löytyvistä teoreettisista aineksista. Aikaisempi tutkimus sopii mielestäni teoriataustaksi kehysanalyysiin, koska se mahdollistaa vahvasti aineistolähtöisen työskentelyn. Aloitan luvun määrittelemällä yliopisto-opiskelijoiden opiskelijuutta. Tämän jälkeen siirryn tarkastelemaan sitä, miten yliopistokulttuuri muotoutuu ja minkälainen on opiskelijoiden suhde kulttuuriin. Luvun kolmannessa osassa tarkastelen juomatapatutkimusta ja yliopisto-opiskelijoiden alkoholinkäyttöä.

2.1 Opiskelijuus

Koska aiheenani on yliopisto-opiskelijoiden alkoholinkäyttö ja opiskelijakulttuuri, on yliopisto-opiskelijoiden opiskelijuus yksi keskeisimmistä käsitteistä. Määrittelen opiskelijuutta ikävaiheen, elämänvaiheen ja talouden näkökulmista.

Ihmisen elämänsä elämänsä eli koko elinaika jakautuu erilaisiin ikävaiheisiin ja elämänvaiheisiin. Elämänvaiheet muotoutuvat sen perusteella, minkälaisissa historiallisissa, sosiaalisissa, taloudellisissa ja yhteiskunnallisissa ympäristöissä yksilö elää. (Ruoppila 2014, 101.) Ruoppilan (2014, 109–120) mukaan elämän nähdään muodostuvan siirtymistä, jotka seuraavat toisiaan. Esimerkiksi peruskoulun jälkeen alkaa ammattiin opiskelu ja työelämään siirtyminen. Yhteisö ja yhteiskunta pyrkii vaikuttamaan ja säätelemään yksilön elämänsä elämänsä eri ikävaiheissa. Yksilölle asetetaan erilaisia odotuksia eri ikävaiheissa siihen liittyen, mitä tietyn ikäisenä tulisi tehdä tai mitä ei saisi tehdä. (Em. 103–106.)

Opetushallinnon tilastopalvelu Vipunen kerää vuosittaista tilastotietoa kaikista kouluasteista. Vipusen (2018) tilastoista voidaan tarkastella opiskelijoiden jakautumista eri ikäryhmiin. Eniten opiskelijoita on 20-24 -vuotiaiden ikäryhmässä, jossa alemmaa ja ylempää korkeakoulututkintoa suoritti vuonna 2018 yhteensä 48 330 opiskelijaa. Tämän jälkeen ikäryhmien koko pienenee siirryttäessä ikäryhmästä seuraavaan. 30-34 -vuotiaiden ikäryhmään kuuluvia opiskelijoita oli 8 940 ja seuraavien ikäryhmien koko pienenee tästä asteittain (Vipunen 2018). Valtaosa yliopisto-opiskelijoista on siis alle 30-vuotiaita. Vaikuttaa siltä, että yliopisto-opiskelu sijoitetaan yleensä tiettyyn ikävaiheeseen ja opiskelijuuden nähdään sopivan parhaiten tiettyyn kohtaan elämässä.

Samassa ikävaiheessa olevat yksilöt eivät välttämättä ole samassa elämänvaiheessa (Marin 2013, 21; Ruoppila 2014). Elämänvaihe liittyy yhteen samanlaisista elämäntapahtumaa tai vaihetta eläviä ihmisiä

(Marin 2013, 21). Kaikki yliopisto-opiskelijat eivät aloita opintojaan suoraan lukion jälkeen. Yliopisto-opiskelijoilla voi olla hyvinkin erilaisia taustoja ja opiskelun aloittaneiden ikä vaihtelee suuresti. Yliopisto-opiskelija on voinut esimerkiksi aikaisemmin työskennellä toisella alalla ja perustaa perheen. Huomion arvoista on kuitenkin se, että enemmistö yliopiston perustutkintojen suorittajista on 20-30 ikävuoden välillä. Paula Rantamaa (2013, 72) kuvaakin, että 22-vuotiaat yliopisto-opiskelijat ovat enimmäkseen tekemisissä omanikäisten ja samantyyppisessä elämänvaiheessa olevien opiskelijoiden kanssa. Tästä johtuen 10 vuotta vanhempi samassa opintojen vaiheessa oleva opiskelija voi Rantamaan (2013, 72) mukaan aiheuttaa esimerkiksi hämmästyksiä. Opiskelijoihin liittyvässä tutkimuksessa tulisi siis huomioida ikään liittyvät odotukset ja ajatukset elämänvaiheista.

Yliopisto-opiskelu voidaan nähdä elämänvaiheen lisäksi aikuistumisprosessina, jonka aikana itsenäistytään ja irtaannutaan lapsuuden ympäristöstä (Aittola 1986, 1–2). Tilastojen (Vipunen 2018) perusteella suuri osa yliopisto-opiskelijoista on hiljattain täysi-ikäistyneitä nuoria aikuisia. Monet heistä muuttavat ensimmäistä kertaa pois lapsuudenkodistaan. Vastuu itsestä ja omasta taloudesta kasvaa, kun asutaan omassa asunnossa ja opiskelun etenemisestä pitää itse huolehtia laajemmin kuin koskaan ennen. Yliopisto-opiskelijuus yhdistyy siten monilla itsenäistymisen elämänvaiheeseen. Heillä, jotka aloittavat opintonsa myöhemmällä iällä, itsenäistyminen on tapahtunut ennen opintojen aloittamista.

Tavoiteaika yliopistosta valmistumiselle on viisi vuotta, jos suorittaa sekä kandidaatin että maisterin tutkinnot. Viisi vuotta on verrattain pitkä aika. Useamman vuoden kestävän yliopistokoulutuksen aikana opiskellaan pätevyyttä toimia tietyissä työtehtävissä. Hallituksen julkaisemassa *Toimintasuunnitelmassa* (2016, 38–39) on asetettu tavoitteita liittyen opiskelun aloittamisen aikaistamiseen ja työurien pidentämiseen niiden alkupäästä. Nämä tavoitteet kuvaavat sitä, että opiskelu nähdään vaiheena ennen työelämää. Tämä elämänvaihe tulisi taas sijoittaa nuoruuteen ja aikuistumisen ikävaiheeseen. Samalla korostetaan opiskelun ja sitä seuraavan työllistymisen taloudellista puolta.

Aittolan (1986, 5) mukaan ulkopuolisuus ja irrallisuus muista väestöryhmistä määrittää opiskeluaikaa, koska sen voidaan ajatella pidentävän nuoruutta ja opiskelun olevan opintotuella ja -lainalla rahoitettua työtä. Vaikka opiskelija tekisi töitä opintojensa ohessa, on palkkatöihin käytettävä aika rajallista, jos opiskelija aikoo opiskella täysipäiväisesti. Yliopisto-opiskelijat ovat oikeutettuja valtion maksamiin tukiin. Opiskelija voi tehdä opintojensa ohessa töitä. Tulojen ylittäessä määritellyt rajat, joutuu opiskelija maksamaan saamiaan opintotukia takaisin. Opintukea voi saada tietyn kuukausimäärän ajan ja tuensaanti loppuu, kun tukikuukaudet on käytetty. (Kela 2019a; Kela 2019b.)

Nämä opiskelijoille tarkoitetut tuet luovat taloudellisia reunaehtoja opiskelijuudelle. Opiskelija on aikuinen, mutta erillinen työelämässä olevista ikätovereistaan. Valmistumisen jälkeen siirrytään työelämään ja erottelu muusta väestöstä opiskelijuuden perusteella loppuu. Opiskeluaika on siis omalaatuinen elämänvaiheensa. Siihen liitetään odotuksia ja ehtoja, jotka poikkeavat esimerkiksi työelämässä oleville aikuisille asetetuista odotuksista.

Yliopisto-opiskelijoiden opiskelijuus näyttää rakentuvan iän ja elämänvaiheen sekä taloudellisten reunaehtojen perusteella. Yliopisto-opiskelu sijoitetaan yleensä tiettyyn ikävaiheeseen. Vanhemmat yliopisto-opiskelijat voivat erottua joukosta ikävaiheille sosiaalisesti asetettujen odotusten takia. Koska yliopisto-opiskelijat ovat keskimäärin nuoria ja hiljattain täysi-ikäistyneitä, sijoittuu opiskeluaika monilla itsenäistymisen kanssa samaan elämänvaiheeseen. Taloudellinen ulottuvuus erottaa opiskelijat työssäkävivistä aikuisista. Yliopisto-opiskelu rajoittaa työn tekemistä sekä ajallisesti että tulorajojen muodossa. Seuraavaksi tarkastelen yliopistojen ja yliopisto-opiskelijoiden kulttuuria ja historiaa sekä sitä, miten yliopisto-opiskelijat kiinnittyvät kulttuuriin.

2.2 Kulttuuri

Seuraavassa tarkastelen yliopistojen ja yliopisto-opiskelijoiden kulttuuria ja historiaa sekä sitä, miten yliopisto-opiskelijat kiinnittyvät kulttuuriin. Oili-Helena Ylijoki on tutkinut kirjassaan *Akateemiset heimokulttuurit ja noviisien sosialisaatio* (1998) yliopistojen sisällä olevia kulttuureja, ja sitä kuinka yliopisto-opiskelijat pääsevät näihin kulttuureihin sisälle. Ylijoen (1998, 19) mukaan jokaisella kulttuurilla on sille tyypillinen sanasto ja kieli sekä yhteiset ja jaetut lähtökohtaoletukset. Tämä pätee myös yliopistoon ja jokaiseen akateemiseen oppialaan. Sekä akateemisella maailmalla yleensä että tieteenaloilla erikseen on omat kulttuurinsa, joihin kuuluu esimerkiksi omat taustaoletukset, traditiot, normit ja toimintatavat (em. 25, 35–36).

Yliopiston perustoiminnot eli tieteellinen tutkimus, opetus ja palvelutehtävät sekä yliopiston pitkä historia ja yliopistojen sisällä tapahtuvat muutokset luovat yhtenäistä akateemista kulttuuria (em. 35–36). Juuret suomalaiselle yliopistokulttuurille on 1600-luvulla, jolloin koululaitos oli kirkon hallussa ja aatelisto hallitsi valtion rakentamista. Papistolla ja aatelistolla oli korkein status yhteiskunnassa. (Konttinen 1993, 19–22.) 1800-luvulla senaatti kasvatti valtaansa yliopistokoulutuksen järjestämisessä. Papiston valta alkoi vähentyä. Aatelisto alkoi suosia yliopisto-opiskelua. Koulutuksesta muodostuikin tapa ylläpitää luokkajakoa. Yliopistokoulutuksesta tuli säätyläisaseman merkki. (Em. 22–28.) 1900-luvulla alkoi uusi yliopistokoulutuksen muutoksen aika, kun yliopisto

alkoi vapautua. Sääty-yhteiskunta väistyi ja yliopistoon pääsi lopulta opiskelemaan kieleen tai sukupuoleen katsomatta. (Em. 33–37.)

Kolbe (1996, 92–101) kuvaa 1960-lukua murroksen ajaksi. Nuori sukupolvi alkoi kyseenalaistaa perinteisiä arvoja ja traditioita. Alkoi sukupolvien välinen kamppailu. Suomessa tapahtui merkittäviä rakenteellisia muutoksia. Kulttuuri uudistui, kun alettiin irtautua vanhoista arvoista ja asenteista. Opiskelijajärjestöt alkoivat tarkastella kulttuurisia tabuja ja sukupolvien välisiä näkemuseroja esimerkiksi päihteidenkäyttöön liittyen. (Em. 92–102.) Naisten osuutta pyrittiin nyt lisäämään miesvaltaisissa osakunnissa ja ylioppilaskunnissa (em. 213–220). Ei kuitenkaan seurannut täydellistä irtiottoa aikaisemmasta. Osa traditioiden mukaisista tapahtumista kuten esimerkiksi vanhojen tanssit säilyivät suosittuina (em. 214–121).

Yliopiston historia on ollut pitkälti ylemmän yhteiskuntaluokan ja säätyläisten kouluttamista arvostettuihin ammatteihin. Yläluokan kulttuuri ja tavat ovat vaikuttaneet yliopistokulttuurin muodostumiseen ja yliopisto-opiskelijoiden tapoihin viettää aikaa. Yliopistot ja opiskelijoiden osakunnat ovat kuitenkin käyneet läpi suuren muutoksen historian aikana. Nykyinen yliopisto ja opiskelijat poikkeavat kulttuuriltaan varsin paljon siitä millaisia ne olivat 200 vuotta sitten. Yksi suurista muutoksista on tapahtunut naisten asemassa. Historiasta johtuen yliopistojen sisällä ja ulkopuolella ajatellaan, että on olemassa akateeminen kulttuuri, joka eroaa muista kulttuureista (Ylijoki 1998, 36).

Akateemisella maailmalla, yliopistoilla ja oppialoilla on siis omat historiallisesti muotoutuneet kulttuurinsa. Yliopisto-opiskelijat ovat näiden kulttuurien noviiseja eli henkilöitä, jotka opettelevat kulttuurin tavoille (em. 25). Opiskelija rakentaa itselleen opintojensa aikana identiteettiä akateemisen maailman jäsenenä. Yksilö pyrkii toisaalta kiinnittymään yhteisön kulttuuriin, ja toisaalta luomaan omaa yksilöllistä tapaansa olla yhteisössä (em. 132–133). Yliopisto-opiskelijoille on tärkeää selvittää kulttuurin tavat ja sanomattomat säännöt, jotta he voivat päästä oman heimonsa jäseniksi (em. 72). Kulttuurin tavoille oppiminen tapahtuu virallisia ja epävirallisia reittejä pitkin. Virallisia ovat esimerkiksi opetus ja ohjaus. Epävirallista taas on opetuksen ulkopuolella tapahtuva omaksuminen (em. 72, 130.) Toisin sanottuna opiskelijatapahtumat vaikuttavat siihen, minkälaisen kulttuurin yliopisto-opiskelija omaksuu.

Yliopisto-opiskelijoiden tutorointi on mielestäni opiskelijakulttuuriin sisään pääsemisen kannalta mielenkiintoisin kanava. Vanhemmat opiskelijat ohjaavat uusia opiskelijoita ja välittävät heille virallisten opiskeluun liittyvien tietojen lisäksi epävirallisia tapoja ja perinteitä. Vanhemmat

opiskelijat opettavat esimerkiksi pukeutumiskoodeja ja arvoja. (Ylijoki 1994, 131–132, 159–164.) Tutoroinnin kautta osa opiskelijoista voi päästä noviisien heimon ytimeen ja osa jäädä ytimen ulkopuolelle. Tutorointi säilyttää kulttuuria. (Em. 131–132.) Odotusten mukaisesti käyttäytyvät ja tapoja nopeasti omaksuvat opiskelijat pääsevät helpommin ryhmän ytimeen kuin he, jotka eivät toimi odotusten mukaisesti. Jokaisella tieteenalalla on kuva hyvästä opiskelijasta (Ylijoki 1998, 122). Tähän kuvaan liittyy opiskelutapojen ja -tahdin lisäksi käsitys siitä, miten opiskelija toimii vapaa-ajallaan. Edustaahan opiskelija alaansa myös vapaa-ajalla.

Yliopisto-opiskelijoilla on myös mahdollisuus muokata kulttuuria eli he eivät vain sisäistä ja omaksu sitä (Ylijoki 1998, 26). Jokaisella opiskelijalla on oma elämänsänsä ja näkökulmansa maailmaan. Tämä yksilöllinen näkökulma voi muokata yhteisön tapaa tarkastella jaettua arvomaailmaa ja kulttuurisia merkityksenantoja ja siten myös perinteitä. (Em. 136–137, 144–145.) Kaikki opiskelijat eivät välttämättä halua osallistua kulttuuriin odotusten mukaisesti. Tällaisissa tilanteissa yksilöllä ei ole halua sitoutua kulttuuriin ja moraalijärjestykseen täysin, vaikka hän hyväksyisi ne. Kulttuurista poikkeavalla tavalla toimiva opiskelija pyrkii perustelemaan tapansa toimia hyväksyttävillä syillä ja selityksillä. (Ylijoki 1994, 132.)

Poikkeava tapa toimia ei aina jää huomiotta. Vaikka vallalla olevaa kulttuuria ja normistoa ei kiistettäisi, voidaan niitä poikkeavan toiminnan tuloksena tai muutospyyntöjen seurauksena tarkastella ja muuttaa (em. 132). Poikkeava toiminta voi näin johtaa kulttuurin muuttumiseen, mutta se voi myös johtaa ulkopuolisuuteen (Ylijoki 1998, 136–137). Jäsenyys yhteisössä on siis kiinni siitä, toimiiko kulttuuristen odotusten mukaisesti. Tästä välittyy se, että kulttuurin säilyminen on tärkeä arvo. Tästä voi seurata ryhmäpaineen muodostuminen opiskelijoiden tapahtumissa eli oletuksena on yhdenmukainen toiminta. Erilaisella tavalla toimiva voi herättää huomiota.

2.3 Juomatavat

Juomatapatutkimus on yksi alkoholitutkimuksen suuntauksista. Se juontaa juurensa Pekka Kuusen tutkimukseen *Suomen viinapulma gallup-tutkimuksen valossa* (1948) ja *Alkoholijuomien käyttö maaseudulla* (1956) sekä näistä liikkeelle lähteneeseen tutkimusperinteeseen (ks. Simpura 1985, 11). Juomatapatutkimuksessa tutkitaan määriä, asenteita, mielipiteitä, käyttötapoja ja kokemuksia alkoholinkäyttöön liittyen sekä syitä raittiudelle ja alkoholin käytölle (Simpura 1985, 11). Käsitteellä juomatapa tarkoitetaan totunnaista käyttäytymistä. Totunnaisessa käyttäytymisessä toistetaan jo olemassa olevia toimintatapoja. Totunnaiset tavat ovat kuitenkin myös muutoskykyisiä. (Tigerstedt

& Törrönen 2005, 40.) Valtakunnallisesti trendinä on ollut alkoholin käytön yleistymisen ja raittiuden vähentynyt viimeisten 50 vuoden aikana. 2000-luvulla raittiiden osuus on alkanut taas hieman kasvaa (Mäkelä 2018, 28).

Alkoholilla on pitkään ollut rooli yliopisto-opiskelijoiden elämässä. 1890-luvulla ylioppilaista vain 10 prosentin arveltiin olleen raittiita. Tämän perusteella alkoholinkäytöllä oli keskeinen osa sivistyneistön kulttuurissa. Vuonna 1913 havaittiin, että 40 prosenttia ylioppilaista oli raittiita. Vapun vietto päätettiinkin muuttaa raittiiksi suuren raittiusluvun takia. (Peltonen 1992, 63–65.) Raittiudesta oli tullut muotia akateemisessa maailmassa ja oli raittiita osakuntia (Brotherus 1965; sit. Peltonen 1997, 92). Yllättävältä nykyaikaan verrattuna kuulostaa se, että esimerkiksi ylioppilasruokaloissa tapahtuvaa alkoholinkäyttöä pyrittiin vähentämään (Peltonen 1992, 65). Suurisuuntainen raittiusinto kuitenkin estettiin vanhempien akateemisten henkilöiden toimesta. (Kylväjä 1914: 1, 3; Tuominen 1936, 236; sit. Peltonen 1997, 92–94.) Alkoholinkäyttö on siis kuulunut yliopistokulttuurin perinteisiin, koska raittius toimintaa pyrittiin hillitsemään. Vaikka yliopisto-opiskelijoiden keskuudessa olisi ollut intoa alkoholin roolin pienentämiseen, pysyi alkoholi mukana kulttuurissa.

Suomessa kieltolailta pyrittiin raitistamaan kansa. Sivistyneistö ei kuitenkaan raitistunut (Peltonen 1992, 65). Valentin Soineen (1972, 8) mukaan alkoholinkäyttö oli runsasta osakunnissa kieltolain aikana (ks. Rasinaho 2006, 56). 1920-luvulla kieltolain aikana alkoholia alettiin käyttää erilaisissa suljetuissa ja salaisissa kerhoissa. Keski- ja yläluokka sekä yliopisto-opiskelijat muodostivat näiden kerhojen asiakaskunnan. Esimerkiksi Helsingissä Polyteknikkojen kerho järjesti salaisia alkoholipitoisia tapahtumia. (Em. 55–57.) Kerho pääsi raittiuslautakunnan (1920) raporttiinkin, jossa oltiin huolissaan suurista juomingeista. (ks. Rasinaho 2006, 55.) Eri alojen mies- ja naisopiskelijoita myös pidätettiin salaisista kerhoista (em. 56–57).

Alkoholinkäytössä näkyi muutoksia 1960-luvulla. Samaan aikaan kaupungistumisen kanssa alkoholin kulutuksen määrä kasvoi yleisesti (Tigerstedt & Törrönen 2005, 36–37). Raittiuspuheesta tuli vanhanaikaista ja alkoholin käytöstä modernia. (Peltonen 2006, 11–12.) Naisille alkoi muodostua aktiivisempi toimijuus alkoholinkäyttäjinä (Soikkeli 2006, 379–401), kun esimerkiksi naisten asiointi ravintoloissa ilman miesseuraa ei ollut enää sopimatonta (Sillanpää 2002, 123–125). Suhtautuminen alkoholinkäyttöön sekä sen käyttötavat alkoivat muuttua.

Muutoksen aalto näkyi myös yliopisto-opiskelijoiden keskuudessa. Vanhat tavat nähtiin teennäisinä ja liian muodollisina. Alkoi vanhojen rituaalien vastustus. Pyrittiin kohti aitoutta ja suunnittelemattomuutta. Muodostui esimerkiksi niin kutsuttu kaljaradikaalien ryhmä, joka loi uusia

perinteitä. He pukeutuivat rennosti ja sinuttelivat vastalauseena vanhemman sukupolven muodollisuudelle. Rungas alkoholin ja erityisesti oluen kulutus nousi opiskelijoiden suosioon. Rungas alkoholinkäyttö miellettiin kansanomaiseksi. (Kolbe 1996, 280–281.) Nähtävillä on halu erottautua aiemmasta yliopistokulttuurista, jonka perustana oli ylemmän yhteiskuntaluokan tavat ja perinteet. Haluttiin liikkua lähemmäs niin sanotusti tavallista kansaa. Tällöin kaljan juomisesta tuli suosittua.

Yliopisto-opiskelijoiden runsas alkoholinkäyttö sai osakseen myös kritiikkiä. Esimerkiksi Helsingin Yliopiston Ylioppilaskunnan järjestämien kansainvälisten viikkojen huhuttiin olevan enemmänkin ryyppäjäisiä kuin muihin kulttuureihin tutustumista. HYY otti kantaa kritiikkiin ja päätti, että tulevaisuudessa kansainvälisten viikkojen järjestämiseen tulee panostaa enemmän. (Em. 64.) Vaikka alkoholi olisi ollut keskeisessä roolissa tapahtumissa, runsaana käyttönä sen nähtävästi ajateltiin luovan huonoa mainetta. Alkoholi saattoi merkitä myös hädässä olevien auttamista. Esimerkiksi olutta ja poronlihaa myytiin, kun kerättiin rahaa hyväntekeväisyyteen (em. 70).

1970-luvulla muutokset kulttuurissa ja alkoholinkäytössä jatkuivat. Muun muassa yhteiskuntakriittisyys ja eriarvoisuuden esilletuominen nousivat keskeisiksi yliopisto-opiskelijoiden keskuudessa. (Em. 480.) Poliittinen aktiivisuus ja ”me–he”-ajattelu vahvistui vasemmistoon ja oikeistoon kuuluvien opiskelijoiden välillä. Esimerkiksi taistolaiset ajattelivat vastapuolen olevan porvareita, jotka ryyppäävät. (Em. 492.) Alkoholinkäyttötavoilla pyrittiin näin ollen erottamaan ryhmiä toisistaan. Rungas alkoholinkäyttö ja aikaisempaa humalahakuisempi juominen alkoi ottaa sijaa opiskelijajärjestöjen tapahtumissa. Olutta alettiin juoda suoraan pullosta ja erilaiset juontakilpailut alkoivat yleistyä opiskelijoiden tapahtumissa. (Em. 498.) Alkoholin käyttötavat muokkautuivat suuresti, kun pyrittiin kauemmas sivistyneistön tavoista. Alkoholin merkitys ohjelmasisältönä muuttui, kun alkoholin ympärille rakennetut aktiviteetit alkoivat yleistyä.

Nykypäivänä opiskelijoiden alkoholinkäyttöä on tutkittu *Korkeakouluopiskelijoiden terveystutkimuksessa* (Kunttu ym. 2016). Tutkimuksen perusteella 17 prosenttia opiskelijoista oli kokenut painetta käyttää haluamaansa enemmän alkoholia. Puolet vastanneista taas kokivat alkoholittomuuden herättäneen huomiota tapahtumissa. Puolet myös vastasivat alkoholittoman vaihtoehdon puuttuvan tilaisuuksista, joissa tarjoillaan alkoholia. (Em. 63.) Alkoholinkäyttö vaikuttaa tämän perusteella olevan kiinteä osa norminmukaista toimintaa opiskelijoille suunnatuissa tapahtumissa.

Vaikuttaa myös siltä, että suhde alkoholiin vaihtelee ikävaiheen mukaan. Jenni Simosen (2013, 60–76) mukaan 20–24-vuotiaiden naisten keskuudessa alkoholinkäyttö on runsaampaa kuin vanhemmilla

ikäluokilla. Nuoret, opiskelijaikäiset naiset myös puhuvat humalasta voimakkaammin kuin vanhemmat naiset. Nuorten naisten puheessa humalaa kuvataan tavoiteltuna ja haluttuna tilana. Yli 30-vuotiaiden puheessa taas otetaan etäisyyttä humalaan ja alkoholinkäyttöä kuvataan hillitymmin. (Em. 62–63.) Simonen (2013, 63) toteaaakin, että yksilön suhde alkoholiin ja humalaan voi liittyä elämänvaiheisiin ja ikävaiheisiin. Nuoruutta ja aikuistumisen elämänvaihetta elävät voivat kuluttaa alkoholia runsaasti ja pitää humalaa tavoiteltavana. Kun ikää tulee lisää ja elämänvaihe muuttuu esimerkiksi perheellistymisen myötä, tasaantuu elämä ja hillitty alkoholinkäyttö ohittaa humalantavoittelun. Muutos suhteessa alkoholiin riippuu myös siitä, minkälaisia odotuksia yhteisö ja yhteiskunta asettavat yksilöille eri ikä- ja elämänvaiheissa.

3 Tutkimusasetelma

Tässä luvussa esittelen tutkielmassani käyttämäni metodit ja aineiston. Metodeina käytin tutkielmaa tehdessäni kvantifiointia ja sosiologi Erving Goffmanin kehysanalyysiä. Aineistona minulla oli käytössä Tietoarkiston jatkokäyttöön luovuttama aineisto. Tutkin, minkälaisia merkityksiä ja rooleja alkoholinkäytöllä on vähän alkoholia käyttävien mielestä yliopisto-opiskelijoiden tapahtumissa.

3.1 Kvantifiointi

Aloitin aineiston analyysin kvantifioimalla aineistoa. Kvantifioinnissa on kyse siitä, että lasketaan aineistosta joitakin määriteltyjä ominaisuuksia. Aineistosta voidaan laskea esimerkiksi, kuinka usein jokin sana tai teema tulee aineistossa esille. Menetelmänä kvantifiointi sopii analyysin aloittamiseen. Sen avulla voi saada hyvän käsityksen aineiston sisällöstä. Kvantifioinnin kautta saaduista havainnoista voi myös tehdä taulukoita. (Eskola & Suoranta 1998, 119.) Käytin kvantifiointia, koska halusin saada tarkan käsityksen siitä, mitä aineistostani löytyy.

Kvantifioin aineistoni sen perusteella, kuinka paljon tietyt sanat tai ilmaukset esiintyvät vastauksissa. Tällä menetelmällä sain tarkan käsityksen esimerkiksi siitä, kuinka moni vastaajista ilmoittaa olevansa absolutisti ja kuinka moni ilmoittaa käyttävänsä alkoholia vähän. Käytin metodologia eräänlaisena lämmittelyanalyysinä. Laskin esimerkiksi seuraavia ilmaisuja: vastaaja on absolutisti, toive suuremmalle alkoholittomien tapahtumien määrälle, vähän alkoholia käyttävien syrjään jäämisen tunne. Merkitsin etsimäni sanat ja ilmaisut aineistoon, jonka jälkeen laskin merkintöjen määrät ja tein taulukoinnin havainnoista.

3.2 Kehysanalyysi

Käytän tutkielmassani sosiologi Erving Goffmanin kehysanalyysiä. Goffman julkaisi vuonna 1974 kehysanalyysiä käsittelevän teoksen *Frame analysis – an essay on the Organization of Experience*. Siinä hän tarkastelee, miten yksilöt tulkitsevat ja havainnoivat tilanteita ja tapahtumia, ja kuinka näiden tulkintojen taustalla ovat erilaiset kehykset (*frame*). Anna-Maija Puroilan (2002, 26–61) mukaan kehysanalyysissä etsitään niitä kehyksiä, joiden kautta ihmiset tulkitsevat todellisuutta ja tapahtumia.

Goffman (1974, 8) toteaa yksilön pyrkivän jokaisessa tilanteessa vastaamaan kysymykseen ”mitä täällä tapahtuu?” (*What is it that’s going on here?*). Ihmiset pohtivat vastausta tähän kysymykseen kaikissa tilanteissa, jopa silloin, kun he näkevät tapahtumia vain ohimennen (em. 38). Kysymykseen vastaaminen ja tapahtumien ymmärtäminen tapahtuu kehyksien kautta (em. 10). Käsitteellä kehys (*frame*) Goffman (1974, 10–11) viittaa niihin peruselementteihin, jotka ohjaavat tapahtumia ja yksilöiden osallistumista tapahtumiin. Kehykset määrittelevät tapahtuman luonteen ja sopivan tavan toimia kyseisessä tilanteessa.

Kehykset voidaan jaotella primääreihin ja sekundääreihin kehyksiin (em. 21–39). Primäärit kehykset ovat kehyksiä, joiden alkuperää ei voida jäljittää aikaisempiin kehyksiin. Puroila (2002, 37) nostaa esimerkiksi sotaa leikkivät lapset. Lasten leikissä merkityksen antava kehys on leikki eikä sota. Primääri kehys taas on sota, koska sotaleikki perustuu sodassa tapahtuvaan toimintaan. Primäärit kehykset ovat jaettavissa luonnollisiin ja sosiaalisiin kehyksiin. Luonnolliset primäärit kehykset liittyvät luonnontapahtumiin, joihin reagoiminen ei vaadi yksilöltä tarkoitushakuista toimintaa. Sosiaaliset primäärit kehykset liittyvät sosiaalisiin tilanteisiin. Nämä kehykset ovat keskeisiä tapahtumien ymmärtämisessä ja merkitysten muodostumisessa. (Goffman 1974, 21–39.)

Kehykset eivät ole vain yksilön omia tulkintoja tapahtumista. Kasvaessaan ja toimiessaan erilaisissa ympäristöissä yksilö omaksuu tapoja toimia ja tulkita maailmaa. Kehykset rakentuvat kulttuurisesti ja sosiaalisesti. (Em. 27; Puroila 2002, 35.) Goffmanin (1974, 201) mukaan jokaisen ryhmän sisällä on tietty ensisijainen tapa hahmottaa tilanteita. Ryhmällä on siis omat primäärit kehyksensä, joiden mukaan tulisi toimia ja määrittellä tapahtumia. Ryhmän sisäiset kehykset määrittävät ryhmän kulttuurin keskeiset elementit (em. 27).

Koska jotakin hahmotustapaa pidetään ensisijaisena, on oltava myös muita tapoja hahmottaa sama tilanne. Joku tilanteeseen osallistuvista voi toimia ensisijaisesta kehyksestä poikkeavalla tavalla. Hän ei siten toimi tavalla, jonka ajatellaan yleisesti olevan tilanteeseen sopivaa (em. 201). Goffmanin

(1974, 201) mukaan näissä tilanteissa voi vallita molemmin puolinen kunnioitus tai ilmetä jännitteitä eri tavoin toimivien yksilöiden välillä. Yksilö voi myös tehdä tilanteista virheellisiä tulkintoja ja siten erehtyä kehystämään tilanteen väärin. Virheellisen tulkinnan voi tehdä missä tahansa tapahtuman vaiheessa. (Em. 306–319.) Goffmanin (1974, 322) mukaan erehdyksen tullessa ilmi erehtynyt yksilö yleensä myöntää erehtyneensä. Jos erehtyminen tulee puheenaiheeksi osallistujien kesken, voivat osallistujat alkaa keskustella siitä, miten tilanteessa olisi tullut toimia, jotta oltaisiin välttytty erehdyksiltä. (Em. 322.)

Yksilöt siis tulkitsevat ympäristönsä ja tapahtumia erilaisten kehysten kautta. Samalla nämä kehykset vaikuttavat siihen, miten yksilö toimii tilanteessa. Kehykset ja kehystäminen ovat siten olennainen osa jokapäiväistä elämää ja tapahtumien ymmärtämistä. Kehysanalyysissä etsitään näitä kehyksiä, joiden kautta yksilöt hahmottavat tapahtumia, antavat tapahtumille merkityksiä ja joiden mukaan päätetään miten jossakin tilanteessa tulisi toimia. Käytän tutkielmassani Puroilan (2002, 58–61) kaavoittamaa analyysirakennetta. Analyysi aloitetaan aineiston jäsentämisellä tilanteiden ja erilaisten ilmaisujen perusteella. Seuraavaksi luokitellaan ilmaisut ja nimetään kehykset. Kolmannessa vaiheessa aineisto käydään uudelleen läpi ja eritellään kehyksiin liittyvät toimintatavat ja ajattelumallit. (Em. 58–61.) Teen analyysin aineistolähtöisesti. Sidon havaintojani aikaisempaan tutkimukseen ja Goffmanin kehyksiä käsittelevään teoriaan.

Aloitin analyysin lukemalla aineistoni läpi kokonaisuudessaan ja jäsentämällä sen erilaisten ilmaisujen perusteella. Tässä vaiheessa alkoi hahmottua se, minkälaisiin ryhmiin aineiston erilaiset ilmaisut jakautuvat ja minkälaisia kehyksiä aineistossa on. Käytin korostusvärejä samaan ryhmään kuuluvien ilmausten merkitsemiseen. Seuraavassa vaiheessa yksinkertaistin aineistossa käytettyjä ilmaisuja sekä luokittelin ja taulukoin ne (ks. taulukko liitteessä 1). Näiden vaiheiden jälkeen aloitin aineiston läpikäymisen uudelleen. Kävin vastauksia läpi yksitellen ja analysoin ne tarkemmin. Erittelin ajattelutavat kehyksittäin ja muodostin kokonaisuutta kehyksestä.

3.3 Aineisto

Käytän Tietoarkiston jatkokäyttöön luovuttamaa aineistoa. Valitsin aineistokseni *FSD3095 Korkeakoulujen uudet opiskelijat: ensikokemukset 2015* (Akolahti & Lindberg & Tuuttila & Savolainen). Aineistossa on kysymyksiä muun muassa opiskeluun sopeutumisesta ja kaverisuhteiden muodostumisesta. Aineisto on pääasiassa määrällinen, mutta siinä on myös avokysymyksiä.

Taustatietoina on kysytty sukupuoli, ikä, opiskeleeko vastaaja yliopistossa vai ammattikorkeakoulussa sekä missä yliopistossa tai ammattikorkeakoulussa hän opiskelee.

Kyselyyn on vastannut yhteensä 5 001 ensimmäisen vuoden opiskelijaa. Vastaajista 2 532 on yliopisto-opiskelijoita. Rajasin aineistoni alkoholinkäyttöä koskevaan avokysymykseen: *Haluaisitko sanoa vielä jotakin alkoholinkäytöstä opiskelijatapahtumissa? Sen kautta pääsen tarkastelemaan merkityksenantoja.* Vastauksia tähän kysymykseen on tullut 441 yliopisto-opiskelijalta. Kuusi vastaajaa on kirjoittanut vastaukseksi ”ei” tai ”en”. Nämä vastaukset rajasin pois, koska niistä tulkittavissa, ettei vastaaja halua sanoa enempää alkoholinkäytöstä opiskelijatapahtumissa.

Kyselyyn on voinut vastata suomeksi, ruotsiksi tai englanniksi. Rajasin aineistoni suomenkielisiin vastauksiin, koska säästän aikaa vastausten kääntämisessä. Aineisto rajautui 370 vastaukseen. Jatkoin aineiston rajaamista sen perusteella, miten vastauksessa on kirjoitettu alkoholinkäytöstä. Rajasin aineistoon kuuluvaksi ne vastaukset, joissa oli suoraan kirjoitettu vähäisestä alkoholinkäytöstä tai kriittisesti suhtauduttu alkoholinkäyttöön. Osa vastaajista on esimerkiksi suoraan ilmaissut olevansa absolutisti tai käyttävänsä alkoholia vähän. Osa vastaajista ei ole suoraan ilmaissut omaa alkoholinkäytön määräänsä, mutta esimerkiksi kirjoittavat alkoholinkäytön olevan liiallista tai ihmettelevät tapahtumien alkoholipitoisuutta. Aineisto rajautui 262 vastaukseen.

Jatkoin aineiston rajaamista vastaajien alkoholinkäytön perusteella. Kyselylomakkeessa ei ole kysytty, kuinka paljon vastaaja käyttää alkoholia, joten rajaamista ei voinut tehdä sen perusteella. Päätin rajata aineistoni niihin vastauksiin, joissa vastaaja on suoraan ilmaissut olevansa absolutisti, käyttävänsä alkoholia vähän tai joista on selkeästi pääteltävissä vastaajan alkoholinkäytön olevan vähäistä. Osa vastaajista on esimerkiksi ilmaissut haluttomuutta osallistua tapahtumiin, joissa käytetään alkoholia. Tästä olen päätellyt, että vastaajan alkoholinkäyttö on vähäistä. Aineistoni rajautui lopulta 64 vastaukseen.

Rajaukset tehtyäni huomasin, että aineistosta rajautui pois mielenkiintoisia vastauksia. Päädyin jakamaan aineiston primääri- ja sekundääriaineistoiksi. Näin minulle jäi mahdollisuus tarkastella myös sekundääriaineistoa analyysiä tehdessäni, vaikka vastaukset eivät välttämättä olekaan absolutistien tai alkoholia vähän käyttävien kirjoittamia. Primääriaineisto muodostuu 64 vastauksesta, joista käy selvästi ilmi, että vastaaja on absolutisti tai käyttää alkoholia vähän. Sekundääriaineisto muodostuu 198 vastauksesta, joissa alkoholinkäyttöön suhtaudutaan kriittisesti. Näistä sekundääriaineistoon kuuluvista vastauksista ei ole suoraan pääteltävissä, kuinka paljon

alkoholia vastaaja käyttää. Analyysia esitellessäni ilmoitan, kun analysoinnin kohteena on sekundääriaineisto.

3.4 Etikka

Tässä alaluvussa pohdin tutkielmaani liittyviä eettisiä kysymyksiä. Koko tutkielman tekemisen ajan olen pyrkinyt noudattamaan hyvää tieteellistä käytäntöä. Hyvään tieteelliseen käytäntöön kuuluu, ettei tekstiä plagioida muilta, saatuja tuloksia vääristellä eikä lukijoita johdeta harhaan. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 25–27.) Tarkoitukseni ei ole yleistää saamiani tuloksia. Pyrkimykseni on tarkastella sitä, minkälaisia merkityksiä alkoholinkäytölle annetaan aineistossani.

Olen saanut aineistoni käyttöön Ailan tietokannasta. Aineistoni on vapaasti käytettävä, mutta sen lataamista varten pitää kertoa aineiston käyttötarkoitus. Olen saanut luvan käyttää aineistoa tätä kandidaatin tutkielmaa varten. Säilytän aineiston itselläni tutkielman tekemisen ajan. Olen tallettanut aineiston tietokoneelleni ja muistitikulle, joista poistan aineiston, kun en enää tarvitse sitä. Olen tulostanut tarkastelemani avokysymyksen vastaukset paperille niiden analysointia varten. Poistan sähköisessä muodossa olevan aineiston ja hävitän tulostetun aineiston huolellisesti tutkielman tekemisen päätyttyä. Minun ei tarvitse tehdä anonymisointia tai pohtia miten säilyttäisin henkilötietoja, koska aineistosta on poistettu kaikki tunnisteet jo valmiiksi.

Eettiseen pohdintaan liittyä oma osallisuuteni tutkimaani ilmiöön. Tutkin alkoholia vähän käyttävien kokemuksia alkoholinkäytön merkityksistä yliopisto-opiskelijoiden maailmassa. Olen itse yliopisto-opiskelija ja minulla on oma tietämys siitä, mitä opiskelijakulttuuri on. Lisäksi en juuri koskaan käytä alkoholia. Tutussa ympäristössä liikkuminen ja tutkijan osallisuus tutkimaansa ryhmään voi aiheuttaa sokeutta (Lepistö 1991, 256; Ylijoki 1998, 13). Olen hyvin tietoinen siitä, että omat kokemukseni voivat värittää ajatteluani. Minulla on tietty esikäsitys tai ennakkotieto siitä, mitä kokemuksia alkoholia käyttämättömällä voi olla ja miten alkoholin käyttämättömyyteen voidaan suhtautua. Ajattelen ymmärtäväni tällaisia kokemuksia. Samalla pohdin, miten pystyn ottamaan tarpeeksi etäisyyttä tutkielmani kohteeseen ja aineistooni siten, etten pidä asioita itsestään selvinä. Tutkielmaa tehdessäni pyrin mahdollisimman objektiiviseen ajatteluun, ja siihen, ettei oma henkilökohtainen ajatusmaailmani vaikuta tekemiini tulkintoihin ja päätelmiin.

Omien asenteideni vaikutus voi ilmetä esimerkiksi sanavalinnoissani ja siinä, miten kuvaan jotakin. Tutkielmaa tehdessäni olen pohtinut sitä, minkälaisilla sanoilla kuvaan havaintojani. Aineistoa

rajatessani minun on myös ollut huomioitava asemani. Olen tietoisesti pyrkinyt tarkastelemaan aineistoa mahdollisimman avoimesti ja ottamaan mukaan rajaukseni sisälle sopivan osan aineistosta. Tutkielman tekemisen aikana pyrin laittamaan ennakkokäsitykseni ja -tietoni sivuun siten, että pystyn tarkastelemaan tutkimaani ilmiötä mahdollisimman tuorein silmin. Olen myös pohtinut käyttämiäni käsitteitä ja sanoja.

4 Alkoholinkäyttö opiskelijatapahtumissa

Tässä luvussa esittelen tutkielmani tulokset. Kolmasosa vastaajista kokee runsaan alkoholinkäytön yliopisto-opiskelijoiden tapahtumissa ainakin jossain määrin ongelmalliseksi. Alkoholista vähän käyttäviä ja raittiita yliopisto-opiskelijoita jättäytyy pois tapahtumista ja osa kokee jäävänsä syrjään opiskelijayhteisöstä. Aineiston perusteella alkoholinkäyttöön liittyy kolme kehystä, jotka ovat yhdenmukaisten juomatapojen kehys, erilaisuuden sietämisen kehys ja ikäkehys. Useassa vastauksessa on nähtävissä kaksi tai kaikki kolme kehystä samanaikaisesti.

4.1 Suhtautuminen alkoholinkäyttöön numeroina

Aloitin aineiston analyysin kvantifioimalla sitä. Pyrkimykseni oli saada konkreettinen käsitys siitä, mistä aineistoni muodostuu. *Taulukkoon 1* olen laskenut ennalta päättämäni sanat ja ilmaisut. Laskin aineistosta raittiuteen ja tapahtumissa käymiseen liittyviä ilmaisuja. Tein kvantifioinnin sekä primääri- että sekundääriaineistolle. Primääriaineisto muodostuu raittiiden ja vähän alkoholia käyttävien yliopisto-opiskelijoiden vastauksista. Sekundääriaineisto muodostuu alkoholinkäyttöön kriittisesti suhtautuvista vastauksista, joista ei ole pääteltävissä kuinka paljon vastaaja käyttää alkoholia. Kaikista 441 vastanneista viisi prosenttia (5 %) on ilmaissut olevansa raittiita.

	Primääriaineisto: 64 vastausta		Sekundääriaineisto: 198 vastausta	
	Lukumäärä	Osuus prosentteina	Lukumäärä	Osuus prosentteina
Absolutisti / Ei käytä alkoholia	25 kpl	39 %	-	-
Käyttää alkoholia vähän	19 kpl	29 %	-	-
Jos ei käytä alkoholia jää syrjään, jättäytyy pois tapahtumista	22 kpl	34 %	29 kpl	14 %
Alkoholittomuus tai vähäinen alkoholinkäyttö ei haittaa/estä tapahtumiin osallistumista	18 kpl	28 %	53 kpl	28 %
Halutaan lisää alkoholittomia tapahtumia	12 kpl	18 %	77 kpl	38 %
Painostusta tai painetta juoda	9 kpl	14 %	14 kpl	7 %
Alkoholillisuus ei haittaa	20 kpl	31 %	61 kpl	30 %
Liikaa alkoholia tai liikaa alkoholipitoisia tapahtumia	4 kpl	6 %	40 kpl	20 %

TAULUKKO 1: Suhtautuminen alkoholinkäyttöön. Taulukkoon on laskettu ennalta päätettyjen ilmaisujen esiintyvyyttä aineistossa.

Primääriaineistossa noin kolmasosa (34 %) jää pois tapahtumista ja kokee jäävänsä syrjään, koska he ovat raittiita tai käyttävät alkoholia vähän. Noin viidesosa (18 %) vastaajista oli kirjoittanut toivovansa lisää alkoholittomia tapahtumia. Lisäksi aineistosta käy ilmi, että painostusta juomiseen esiintyy. Noin joka seitsemäs vastaaja (14 %) oli kokenut painetta tai painostusta juoda alkoholijuomia. Paine käyttää alkoholia näyttää olevan merkittävää, koska tapahtumista jättäytyään pois. Vähäinen alkoholinkäyttö tai raittius voi vaikeuttaa tapahtumiin osallistumista ja sosiaalisuutta. Alkoholinkäyttö on tämän perusteella normi ja vahvasti osa opiskelijakulttuuria. Opiskelijat jakautuvat ryhmiin sen perusteella, kuinka paljon he käyttävät alkoholia.

Vähäistä alkoholinkäyttöä ja raittiutta ei toisaalta välttämättä koeta esteeksi tapahtumiin osallistumiselle. Hieman päälle neljännes vastaajista (28 %) koki voivansa osallistua tapahtumiin, joissa käytetään alkoholia, vaikka he itse eivät käyttäisikään alkoholia. Noin kolmannes (31 %) ajattelee, ettei alkoholinkäyttö tapahtumissa ole ongelma. Erilaiset alkoholinkäyttötavat eivät siis

välttämättä johda opiskelijoiden jakautumiseen erilaisiin ryhmiin tapojen perusteella. Runsas alkoholinkäyttö ei ole ehtona osallistumiselle ja kulttuuriin kuulumiselle.

Sekundääriaineistossa viidesosan (20 %) mielestä yliopisto-opiskelijat käyttävät alkoholia liikaa tai opiskelijoilla on liikaa alkoholipitoisia tapahtumia. Tämä on suhteellisesti huomattavasti enemmän kuin primääriaineiston vastaava luku, joka on kuusi prosenttia (6 %). Noin kaksi viidestä vastaajasta (38 %) ilmaisi toivovansa lisää alkoholittomia tapahtumia. Noin joka seitsemäs vastaaja (14 %) ajatteli, että raittius voi johtaa tapahtumista poisjäämiseen ja opiskelijaporukoista syrjään jäämiseen. Sekundääriaineistossa noin kolmasosan (30 %) mukaan alkoholinkäyttö opiskelijatapahtumissa ei ole ongelmallista. Vajaan kolmasosan (28 %) mukaan raittius tai vähäinen alkoholinkäyttö eivät estä tapahtumiin osallistumista.

Alkoholinkäyttöön suhtautuminen vaihtelee. Osa opiskelijoista kokee sen ongelmalliseksi, osa ei. Mielipiteet vaihtelevat raittiuden tai vähäisen alkoholinkäytön vaikutuksesta tapahtumiin osallistumiseen. Osa opiskelijoista on sitä mieltä, että tapahtumiin ei kannata osallistua raittiina. Osa on taas sitä mieltä, että tapahtumiin voi ja kannattaakin osallistua. Seuraavaksi siirryn tarkastelemaan sitä, mistä tällaiset erot mielipiteissä voivat johtua. Esittelen tulokset kolmen kehyksen kautta.

4.2 Yhdenmukaisten juomatapojen kehys

Aineistossani nousee vahvana esille ajatus siitä, että yliopisto-opiskelijoiden opiskelijatapahtumissa vallitsee varsin yhdenmukainen juomatapakulttuuri. Raittius ja alkoholin vähäinen käyttäminen poikkeavat tästä juomatapakulttuurista. Alkoholinkäytöllä on pitkät juuret osana yliopisto-opiskelijoiden opiskelijakulttuuria. Näyttääkin siltä, että alkoholinkäyttö on muotoutunut osaksi opiskelijakulttuurin rituaaleja ja perinteitä. Alkoholinkäyttö on vahvasti osa nykyistä opiskelijakulttuuria, ja se liitetään norminmukaiseen toimintaan. Raittius ja alkoholin vähäinen käyttäminen taas eivät kuulu opiskelijakulttuuriin. Ne ovat jotakin poikkeavaa ja erilaista.

”Ne, jotka eivät käytä alkoholia, jäävät ulkopuoliseksi, koska opiskelijajuhlissa ei juuri ole selviä keskustelukumppaneita. Tämän takia itse en ole juuri näihin juhliin mennyt, ja tuntuu, että muilla on jo kavereita, mutta minulla ei.” A

Yllä oleva ote kuvaa aineistossa vahvana esiintyvää ajatusmaailmaa. Raittiit ja vähän alkoholia käyttävät voivat kokea olevansa ulkopuolisia opiskelijaporukassa, koska he eivät käytä alkoholia

samalla tavalla kuin muut opiskelijat. Aineistossa käytetään ilmaisua ”*orpo olo*”, kun kuvataan, minkälaista raittiina on olla tapahtumissa mukana. Orpo olo voi olla seurausta esimerkiksi siitä, ettei tapahtumissa ole muita selviä. Ulkopuolisuuden tunne voi tulla myös siitä, ettei absolutistina voi osallistua yhteiseen toimintaan eli alkoholin juomiseen. Ulkopuolisuuden tunteen takia raittiiden ja alkoholia vähän käyttävien halu osallistua tapahtumiin vähenee tai sitä ei ole ollenkaan. Raitis on voinut ensin osallistua tapahtumiin, mutta on todennut, että tapahtumien tarkoitus on vain juoda. Koska raitis yliopisto-opiskelija ei halua juoda alkoholia, hän alkaa miettiä, onko tapahtumiin järkevää osallistua uudestaan.

Raittiit ja alkoholia vähän käyttävät pelkäävät jäävänsä kokonaan ilman kavereita ja jäävänsä täysin syrjään opiskelijaryhmistä. Pelon taustalla on ajatus siitä, että vain tapahtumissa voi ystäväystyä muiden yliopisto-opiskelijoiden kanssa. Tapahtumat ja alkoholi merkitsevät siis reittejä ystävyysuhteisiin. Raittius ja vähäinen alkoholinkäyttö voi estää tapahtumiin osallistumisen ja siten ystävien löytämistä. Vaikuttaa siltä, että runsaan alkoholinkäytön kautta luodaan ystävyysuhteita ja yhteisöllisyyden tunnetta. Raittiit tai alkoholia vähän käyttävät opiskelijat voivat tämän seurauksena kokea hyvin voimakasta yksinäisyyden tunnetta niin tapahtumissa kuin niiden ulkopuolella.

Aineiston perusteella tapahtumiin osallistuminen ei ole tae ystävien löytämiselle. Raitis voi jäädä ulkopuoliseksi, vaikka hän osallistuisi tapahtumiin aktiivisesti. Tämä on Ylijoen (1998) heimokulttuureista esittämän teorian mukaista. Kulttuurista poikkeava tapa toimia voi johtaa ulkopuolisuuteen ja heimon ytimen reunalle jäämiseen (em. 136–137). Silloin, kun opiskelijakulttuuri määrittyy yhdenmukaisten juomatapojen kehyksen mukaan, raittiit ja vähän alkoholia käyttävät yliopisto-opiskelijat poikkeavat riittävästi kulttuurista päätyäkseen sen reunalle.

Alkoholinkäyttö näyttää olevan yhtenä ehtona ryhmän jäseneksi pääsemiselle. Tästä seuraa paine käyttää alkoholia. Opiskelijalla voi olla tunne, että hän kuuluisi paremmin joukkoon, jos hän käyttäisi alkoholia muiden tavoin eli runsaasti. Painetta juoda voi siis kokea ilman sanallista painostusta. Tapahtumissa voi myös olla suoraa kannustusta tai painostusta. Opiskelijat kertovat siitä, kuinka alkoholitonta vaihtoehtoa ei välttämättä tarjoilla. Tapahtumissa annettavat palkinnot voivat olla alkoholillisia. Opiskelijat kertovat myös, että tapahtumien kilpailuissa osallistujille voidaan antaa pisteitä sen perusteella, kuinka paljon alkoholia he juovat tai kuinka humalassa he ovat. Tämä tapahtumaan sisäänrakennettu vahva alkoholin juomiseen kannustaminen yllätti minut.

”Absolutistille saattaa tulla hieman syrjäytynyt olo joissakin tapahtumissa, sillä tuntuu, että monesti alkoholinkäyttö on pääosassa ja siihen kannustetaan (esim. kaupunkisuunnistus: alkoholin

vaikutuksen alaisena rasteilla riehuminen kerrytti pistesaalista). Onneksi on löytynyt myös alkoholivapaita tapahtumia ja tapahtumia, joissa on oma valinta ja "ihan sama" käyttääkö alkoholia vai ei." B

Tämä erään yliopisto-opiskelijan vastaus on mielestäni erittäin mielenkiintoinen. Alkoholinkäyttöä kuvataan keskeiseksi ja kannustetuksi, mutta alkoholivapaitakin tapahtumia on. Huomioni kiinnittyy opiskelijan sanavalintoihin. ”Onneksi on löytynyt” viittaa siihen, että opiskelija on ollut onnekas, kun alkoholivapaita tapahtumia järjestetään. Tällaiset tapahtumat ovat siis jollakin tavalla poikkeus tai niiden järjestäminen ei ole taattua. *Myös* -sana taas viittaa siihen, että vastaajan mainitsemat tapahtumat ovat jonkin ohella. Pääosassa ovat siis alkoholipitoiset tapahtumat, joissa ei ole mahdollisuutta valita käyttääkö alkoholia tai kuinka paljon sitä käyttää. Vapaus valita on ehdollista ja rajattu tiettyihin tapahtumiin. Yliopisto-opiskelijoiden opiskelijakulttuurissa on tämän perusteella yhtenäinen juomatapakulttuuri ja tietty opiskelijalle normaalina pidetty tapa käyttää alkoholia.

Yljoen (1994, 132) mukaan kulttuurista poikkeavalla tavalla toimiva opiskelija pyrkii esittämään toiminnalleen hyväksyttäviä syitä ja selityksiä. Tämä tulee esille myös aineistossani. Raittiit ja vähän alkoholia käyttävät kokevat, että heidän pitää perustella juomattomuutensa hyvin ja hyväksyttävästi. Selittelyn tarve liitetään enimmäkseen heille esitettyihin kysymyksiin. Kysymykset juomattomuuden syistä koetaan painostavina ja raittiutta kyseenalaistavina. Goffman (1974, 201) toteaa, että tapahtuman ensisijaisesta kehyksestä poikkeava toiminta voi aiheuttaa jännitteitä osallistujien välille. Jännitteitä voi syntyä myös raittiiden ja alkoholia käyttävien välille. Aineistoni perusteella jännitteet liittyvät juuri näihin kysymyksiin juomattomuuden syistä. Kysymys ”*miksi et juo?*” voi olla tarkoitettu small talkiksi tai se voi olla puhdasta mielenkiintoa. Kuitenkin kysymys voi saada raittiutta tuomitsevan sävyn tai raitis voi ymmärtää sen tuomitsevana. Tämän seurauksena raitis kokee tarvetta puolustella itseään ja valintaansa. Opiskelijatapahtuman osallistujien välille on syntynyt jännite.

Alkoholin käyttäminen vaikuttaa olevan itsestäänselvyys yhdenmukaisten juomatapojen kehityksessä. Alkoholinkäyttöä edellytetään tapahtumien osallistujilta, jolloin alkoholia vähän käyttävät ja raittiit poikkeavat normista. Näyttää siltä, että on olemassa vahva taustaoletus siitä, miten alkoholia tulee käyttää opiskelijakulttuurissa. Toisaalta taas aineistossani ilmenee hämmästyttäviä alkoholin käytön määrälle. Uudella opiskelijalla voi ennako-oletuksensa perusteella olla ajatus siitä, että alkoholinkäyttö on keskeistä opiskelijakulttuurissa. Humalahakuisuuden tärkeys on kuitenkin tullut osalle yllätyksenä.

”Tulee jäätyä tapahtumista pois aika paljon omien ennakkoluulojen takia. En usko, että kestäisin olla opiskelijatapahtumassa yksin selvinpäin ilman tuttua ihmistä myös selvin päin. Toisaalta tällainen vaatimus olisi monelle aika kohtuuton esittää, koska toisten alkoholin juominen on sellainen asia johon ei oikein saisi puuttua.” C

Yllä oleva ote kertoo ennakkokäsityksistä opiskelijatapahtumiin liittyen. Kirjoittaja ajattelee, ettei hän voi osallistua tapahtumiin, koska niissä käytetään paljon alkoholia. Hän toivoo, että tapahtumissa olisi muitakin selviä osallistujia. Samalla hän kuitenkin toteaa, että toive on mahdoton, koska ihmisten alkoholinkäyttöön ei saisi puuttua. Aineistossani on muutenkin esillä toive, että kaikkien alkoholinkäytön valintoja kunnioitettaisiin. Raittiit ja alkoholia vähän käyttävät opiskelijat eivät halua raitistaa opiskelijatapahtumia täysin. Ylijoki (1994, 132) onkin todennut teoksessaan, että poikkeavalla tavalla toimiva voi hyväksyä vallitsevan kulttuurin, vaikkei haluakaan toimia sen mukaisesti. Toisten alkoholinkäyttöön ei haluta puuttua, vaikka toivotaankin kulttuurin tarkistusta ja muutosta. Opiskelijat ajattelevat, että kaikilla pitäisi olla oikeus juuri sellaiseen alkoholinkäyttöön kuin itse haluaa. Vallitseva kulttuuri hyväksytään. Samalla sitä halutaan muokata niin, että myös raittius ja vähäinen alkoholinkäyttö olisi hyväksyttyä.

Yhdenmukaisten juomatapojen kehukseen liittyy samanlaisuuden ja yhdenmukaisuuden oletus. On vallitseva ja yhdenmukainen ennakko-oletus yliopisto-opiskelijoiden opiskelijakulttuurin luonteesta ja alkoholin roolista siinä. Goffmanin (1974, 27) mukaan kehys määrittää ryhmän kulttuurin keskeiset elementit. Yhdenmukaisten juomatapojen kehys määrittää opiskelijakulttuurin keskeiseksi elementiksi runsaan alkoholinkäytön. Alkoholinkäyttö on vahvasti osa opiskelijoiden kulttuuria ja sosiaalisia rakenteita. Raittiit ja alkoholia vähän käyttävät erottuvat normista vähäisen alkoholinkäytön takia.

4.3 Erilaisuuden sietämisen kehys

Toisena selkeänä kehystenä aineistosta nousee esille erilaisuuden sietämisen kehys. Tämä kehys perustuu sille, että erilaiset juomatavat ovat hyväksyttävä osa yliopisto-opiskelijoiden opiskelijakulttuuria. Erilaiset juomatavat ovat osa normaalia. Tämä kehys on toisaalta vastakohta yhdenmukaisten juomatapojen kehykselle. Toisaalta taas nämä kaksi kehystä ovat sidoksissa toisiinsa kiinteästi. Useassa aineiston kohdassa tulee esille molemmat kehukset. Erilaisuuden sietämisen kehyksessä on havaittavissa myös virheellisen kehystämisen mahdollisuus, josta Goffman (1974, 306–319) puhuu teoksessaan.

”Alkoholi on vahvasti esillä, mutta itse olen kiertänyt kaikki tapahtumat alkoholittomana ilman painostusta. Raittiut ei siis estä tapahtumissa mukana oloa.” D

Yllä oleva ote tiivistää sen, mitä useampi opiskelija on kirjoittanut. Alkoholilla on erilaisuuden sietämisen kehyksessä suuri rooli opiskelijatapahtumissa. Ero yhdenmukaisten juomatapojen kehykseen on kuitenkin huomattava. Kun erilaisuuden sietämisen kehys on voimassa, raitis tai vähän alkoholia käyttävä opiskelija pystyy osallistumaan alkoholipitoisiin tapahtumiin siinä missä alkoholia käyttävät opiskelijat. Raittiit opiskelijat tuntevat itsensä tervetulleiksi tapahtumiin ja kokevat pysyvänsä hyvin mukana. Raittiutta ei kyseenalaisteta, eivätkä opiskelijat joudu perustelemaan raittiuttaan tai vähäistä alkoholinkäyttöään. Goffmanin (1974, 201) teorian mukaisesti voidaan sanoa, että tapahtumissa vallitsee molemmin puolinen kunnioitus raittiiden ja ei-raittiiden välillä, vaikka enemmistö osallistujista käyttää alkoholia runsaasti.

Raittiut ja vähäinen alkoholinkäyttö eivät näyttäydy outona ja erilaisena. Alkoholittomuus onkin näkyvä osa tapahtumia. Enemmistö opiskelijoista käyttää alkoholia, mutta joukossa näkyy myös selvänä olevia. Osa selvänä olevista opiskelijoista on raittiita. Osa opiskelijoista voi myös olla sellaisia, jotka käyttävät yleensä alkoholia, mutta osallistuvat silloin tällöin tapahtumiin selvänä. Raittiit ja alkoholia vähän käyttävät eivät koe, että heidän alkoholittomuutensa tekisi heistä joukkoon kuulumattomia. Ulkopuolisuuden tunnetta ei siis ole havaittavissa aineistossa. Raittiit ja vähän alkoholia käyttävät kokevat itsensä normaaleiksi opiskelijoiksi. Opiskelijat eivät vaikuta jakautuvan ryhmiin alkoholinkäytön perusteella. Raittiit ja alkoholia vähän käyttävät myös kehuvat tapahtumia.

Erilaisuuden sietämisen kehykseen kuuluvassa aineiston osassa nousee esille virheellisen kehystämisen mahdollisuus. Goffmanin (1974, 306–319) mukaan ihmiset voivat kehystää eli tulkita tilanteita ja tapahtumia väärin. Virheellinen kehystäminen voi johtua esimerkiksi ennakkoluuloista tai vanhentuneista asenteista. Alla oleva ote tuo esille sen, miten opiskelijoiden ennakkokäsitykset voivat aiheuttaa opiskelijatapahtumien virheellisen kehystämisen.

”Olen absolutisti eikä minulla ole ollut minkäänlaisia ongelmia asian suhteen muiden opiskelijoiden kanssa. Olen käynyt opiskelijabileissä ihan yhtä paljon kuin ne jotka alkoholia käyttävät enkä ole jäänyt porukasta lainkaan ulkopuoliseksi mitä ekana hieman pelkäsin.” E

Opiskelija toteaa pelänneensä sitä, että hän tuntisi itsensä ulkopuoliseksi absolutisminsa takia. Pelko osoittautui kuitenkin turhaksi ja hän on voinut osallistua tapahtumiin ilman syrjään jäämistä. Ulkopuolisuuden pelko kertoo siitä, että opiskelijakulttuurin ajatellaan olevan hyvin yhtenäinen. On ennakkokäsitys, jonka mukaan raittiut ei sovi opiskelijakulttuuriin. Tämän takia raitis opiskelija voi

kehystä tapahtumat virheellisesti. Hän ajattelee, ettei raittiutta hyväksytä tapahtumissa. Osallistuttuaan tapahtumiin opiskelija voi kuitenkin huomata, että ennakkokäsitys tapahtumista oli virheellinen. Tämän huomattuaan opiskelija tiedostaa kehystäneensä tapahtumia virheellisesti. Goffmanin (1974, 306–319) mukaan yksilö alkaa korjata tekemäänsä virheellistä kehystystä sen jälkeen, kun hän tiedostaa virheellisyyden.

Aineistoni perusteella myös raittiit ja vähän alkoholia käyttävät muokkaavat tekemiään kehystyksiä. Muokatun kehystyksen mukaan raittius ja vähäinen alkoholinkäyttö sisältyvät opiskelijakulttuuriin. Uudessa kehystyksessä alkoholinkäyttö voi edelleen määrittää keskeiseksi osaksi opiskelijakulttuuria. Alkoholilla voi edelleen olla suuri rooli tapahtumissa ja sen kuluttaminen voi näyttäytyä runsaana ja humalahakuisena. Korjatun kehystyksen mukaan alkoholinkäyttö ei kuitenkaan ole edellytys kulttuuriin sisälle pääsemiselle. Opiskelijakulttuuri kehystetään monimuotoiseksi ja siinä tulkitaan olevan tilaa erilaisille tavoille toimia.

Erilaisuuden sietämisen kehyksessä raittius ja vähäinen alkoholinkäyttö ovat luonteva osa opiskelijakulttuuria. Runsaalla alkoholinkäytöllä on edelleen keskeinen rooli opiskelijakulttuurissa. Keskeistä on se, että kulttuurissa hyväksytään erilaiset ja monimuotoiset tavat käyttää tai olla käyttämättä alkoholia.

4.4 Ikäkehys

Kolmantena kehyksenä aineistossa on ikäkehys. Ikäkehys ei itsessään nouse vahvasti esille aineistosta. Yliopisto-opiskelijoiden opiskelijuuden ikäsidonaisuuden takia ikäkehys on kuitenkin keskeinen. Ikäkehysten mukaan opiskelijatapahtumat, joissa käytetään alkoholia, ovat nuorille ja perheettömille sopivia tapahtumia. Tässä luvussa tarkastelen ensin, miten ikäkehys ilmenee primääriaineistossa. Sitten laajennan tarkastelun sekundääriaineistoon. Sekundääriaineistosta ei ole suoraan luettavissa tai pääteltävissä kuinka paljon vastaajat käyttävät alkoholia. Tämän takia vastaukset eivät suoraan vastaa tutkimuskysymykseeni. Sekundääriaineisto tuo kuitenkin lisää syvyyttä analyysiin ja vahvistavaa ikäkehysten sisältöä. Primääriaineistossa ikäkehys on esillä neljässä vastauksessa ja sekundääriaineistossa kuudessa vastauksessa.

Simonen (2013, 60–76) toteaa tutkimuksessaan, että elämänvaihe ja ikävaihe voivat vaikuttaa alkoholinkäyttöön. Opiskelijaikäiset naiset puhuvat humalasta tavoiteltuna ja haluttuna tilana. Vanhemmissa ikäluokissa taas puhe alkoholinkäytöstä on hillittyä ja puheessa otetaan etäisyyttä

humalaan. (Em. 62–63.) Aineistossani nousee esille ajatus siitä, että tietyn ikärajan ylittämisen jälkeen ei ole soveliasta osallistua kosteisiin opiskelijatapahtumiin ja käyttää alkoholia runsaasti. Opiskelijat ajattelevat tietynlaisen toiminnan sopivan tiettyyn ikä- ja elämänvaiheeseen. Näiden ajatusten taustalla voi olla se, että yhteisössä ihmisten toimintaa pyritään ohjaamaan asettamalla heille ikävaiheisiin liittyviä odotuksia ja velvollisuuksia (Ruoppila 2014, 103-106). Ikäkehyksessä yliopisto-opiskelun ja runsaan alkoholinkäytön ajatellaan sopivan parhaiten nuoruuteen sekä aikaan ennen työelämää ja perheen perustamista. Aikuisuuteen, työelämässä olemiseen ja perheelliseen elämään liitetään vakiintunut elämänrytmi ja vastuullisuus. Runsas alkoholinkäyttö ei sovi näihin. Seuraava ote kuvaa ikäkehyn ajatusmallia.

”Vaikka olisin perheetön ja sopivan ikäinen, en osallistuisi opiskelijatapahtumiin joissa käytetään alkoholia.” G, 30-34 vuotias

Vastauksen kirjoittanut opiskelija ei tarkemmin määrittele sopivaa ikää tapahtumiin osallistumiselle. Koska hän on 30-34 vuotias, päätelen sopivan iän olevan alle 30 vuotta. Otteesta käy myös ilmi, ettei perheetön ja sopivan ikäinen välttämättä osallistu opiskelijatapahtumiin, joissa käytetään alkoholia. Opiskelija voi esimerkiksi olla raitis. Hän voi ajatella yhdenmukaisten juomatapojen kehyksen mukaisesti, että raittiin ei kannata osallistua tapahtumiin.

Yliopisto-opiskelu voi olla osa aikuistumisprosessia, jossa irtaannutaan lapsuuden ympäristöstä ja itsenäistytään (Aittola 1986, 1-2). Aineistossani opiskeluaika sekä alkoholinkäyttö liitetään aikuistumiseen ja itsenäistymisprosessiin. Ikäkehykseen liittyy ajatus siitä, että opintojen aikana harjoitellaan itsenäistä aikuista elämää. Tämä ajatus nousee esille erityisesti sekundääriaineistossa. Alla olevasta sekundääriaineiston otteesta käy ilmi tämä ajatus yliopistosta itsenäistymisen paikkana.

”[...] Monille yliopisto on monella tapaa todellisen itsenäistymisen paikka, ja hakuammuntaa mm. alkoholinkäytössä ei aina voi välttää kun on päässyt pois vanhempien valvovan silmän alta ensi kertaa. [...]” H, 20-24v

Itsenäistymiseen ja nuoruuteen liitetään hakuammuntojen ja ylilyöntien mahdollisuus. Runsas alkoholinkäyttö on hyväksyttävää, koska nuori aikuinen vasta harjoittelee alkoholinkäyttöä. Opiskelija on voinut muuttaa ensimmäistä kertaa pois vanhempiensa luota, jolloin heidän mahdollisuutensa valvoa nuoren alkoholinkäyttöä ovat vähentyneet huomattavasti. Nuorten opiskelijoiden runsasta alkoholinkäyttöä ei siis välttämättä pidetä hyvänä, mutta siihen suhtaudutaan ymmärtäväisesti. Ajatuksena on, että nuoret tekevät virheitä myös alkoholinkäytössä.

”Alkoholi kuulunee nuorten opiskelijatapahtumiin, kun harjoitellaan itsenäisen elämän taitoja.

Virheistä opitaan.” I, 25-29v

Aineistossa puhutaan itsenäisen elämän taidoista ja aikuisen elämän opettelusta. Alkoholinkäytön ajatellaan kuuluvan aikuisuuteen. Yliopisto-opiskelijoiden mielestä opiskelijatapahtumat tarjoavat nuorille mahdollisuuden kokeilla ja tehdä virheitä. Opiskelijatapahtumat mahdollistavat siis itsenäisen elämän ja aikuisuuden harjoittelun. Opiskelijoiden mukaan nuorilla on tarve ja oikeus rentoutua ja riehua. Runsasta alkoholin juomista pidetään keinona rentoutua ja kokeilla rajoja. Nuoruuteen liitetään vapaus, rajojen kokeileminen ja villeys. Opiskelijoiden mielestä tällainen virheistä oppiminen ei ole mahdollista enää työelämässä, joten sen pitää olla mahdollista opiskeluaikana. Tämä sopii Aittolan (1985, 5) ajatukseen siitä, että yliopisto-opiskelijat ovat erillään muista saman ikäisistä työssäkävivistä aikuisista ja opiskelu antaa mahdollisuuden pidempään nuoruuteen. Yllätyin siitä, kuinka keskeinen rooli alkoholin käytöllä nähdään olevan itsenäisen elämän taitojen opettelussa. Aloin pohtia sitä, mitä todella ovat itsenäisen elämän taidot ja kuuluuko alkoholin käyttö niihin.

Ikäkehysten mukaan runsas alkoholinkäyttö kuuluu nuoruuteen, kun opetellaan aikuisuutta. Aineistosta on kuitenkin havaittavissa myös toisenlainen ajattelutapa. Osa opiskelijoista ajattelee, että yliopistossa opiskelijoiden pitäisi jo osata käyttäytyä aikuismaisesti, koska opiskelijat ovat täysi-ikäisiä. Heidän mukaansa runsas alkoholinkäyttö ja humalahakuisuus eivät sovi enää tähän elämänvaiheeseen. Näin ajatteleville opiskelijoille on tullut yllätyksenä se, kuinka paljon alkoholia opiskelijatapahtumissa käytetään. Seuraava ote kuvaa tätä ajatusmallia.

”Olen yllätynyt siitä, kuinka paljon alkoholia käytetään esimerkiksi [tiedekunta poistettu] tiedekunnassa, jossa moni on jo ns. aikuinen. Oletin, että ihmiset olisivat kypsempiä eikä kaikkien tapahtumien pääsisältö olisi alkoholin käyttö. Alkoholia käytetään myös aivan liikaa.” J, 19v tai alle

On siis olemassa ristiriitaisia odotuksia ja ajatuksia siitä, missä iässä alkaa aikuisuus. Nuorimmat aineistoon vastanneista ovat odottaneet kypsempää toimintaa. Vanhimmat vastaajista taas ovat ymmärtäväisempiä alkoholinkäytön suhteen ja nostivat esille itsenäistymisen elämänvaiheen. Ikäkehukseen liittyy myös huolta siitä, kuinka pitkään runsas alkoholinkäyttö jatkuu. Aineiston perusteella huolta herättää se, saavatko kaikki opiskelijat alkoholinkäytölle rajoja vai jatkuuko se runsaana koko opiskelun ajan ja sen jälkeen. Opiskelijoiden mielestä jatkuva runsas alkoholinkäyttö

haittaa opiskelua ja aiheuttaa ongelmia työelämässä. Yliopisto-opiskelu on siis runsaalle alkoholinkäytölle soveliain elämänvaihe.

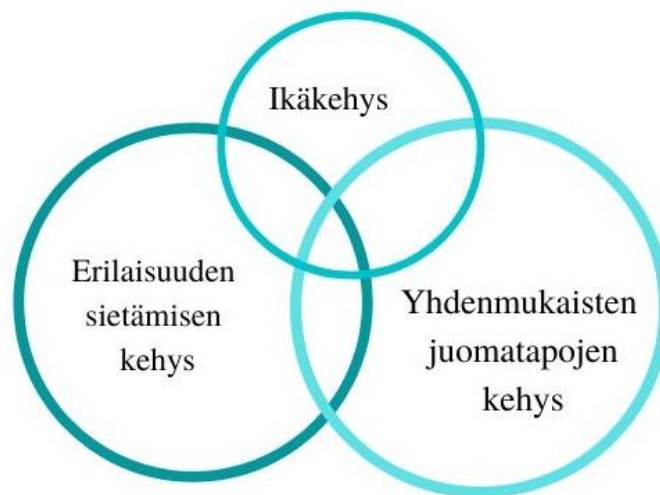
Ikäkehysten mukaan nuorten perheettömien opiskelijoiden on sopivaa osallistua opiskelijatapahtumiin, joissa käytetään alkoholia. Tähän ryhmään kuuluvien opiskelijoiden on myös soveliaista käyttää alkoholia runsaasti. Kun ikää tulee lisää, tulisi opiskelijoiden vähentää alkoholinkäyttöä. Runsas alkoholinkäyttö ei kuulu ikäkehysten mukaan työelämässä olevien aikuisten ja perheellisten elämään.

4.5 Kehysten suhde

Esittelemäni kehukset eivät ole täysin irrallaan toisistaan. Aineistoni perusteella yliopisto-opiskelijoiden puheessa voi olla samanaikaisesti läsnä yksi, kaksi tai kaikki kolme kehystä. Alkoholinkäytön merkitys ja alkoholin rooli opiskelijatapahtumissa vaihtelee esimerkiksi oppialoittain.

Aineiston perusteella eri oppialoilla voi vallita erilainen kulttuuri ja suhtautuminen niin alkoholinkäyttöön kuin raittiuteen. Alaa tai opiskelupaikkaa vaihtaneet opiskelijat nostavat esille sen, kuinka suhtautuminen raittiisiin ja vähän alkoholia käyttäviin opiskelijoihin voi vaihdella huomattavasti. Esimerkiksi seuraavanlainen tarina on mahdollinen: Ensimmäistä alaa opiskellessaan raitis opiskelija on voinut ongelmitta osallistua tapahtumiin eli opiskelijakulttuuri on ollut erilaisuuden sietämisen kehysten mukaista. Uudessa opiskelupaikassa raitis opiskelija on voinut kokea ulkopuolisuuden tunnetta tapahtumissa eli tapahtumat ovat olleet yhdenmukaisten juomatapojen kehysten mukaisia. Tällainen tilanne sijoittuu *Kuviossa 1* alueille, joissa kehukset eivät ole lomittain.

Kuviossa 1 on myös alueita, joissa kehukset ovat päällekkäin. Näille alueille sijoittuvat tapahtumat, joissa on voimassa samanaikaisesti useampi kehys. Aineiston perusteella yhdenmukaisten juomatapojen kehys ja erilaisuuden sietämisen kehys ovat usein jollakin tavalla samanaikaisesti läsnä opiskelijatapahtumassa. Tapahtumassa voidaan esimerkiksi tarjota alkoholiton vaihtoehto eli voimassa on erilaisuuden sietämisen kehys. Samassa tapahtumassa voidaan kuitenkin kannustaa alkoholinkäyttöön antamalla kilpailuissa pisteitä humalatilaa perusteella eli voimassa on yhdenmukaisten juomatapojen kehys.

Kuvio 1: Kehysten suhde toisiinsa. Keskeiseksi nousee erilaisuuden sietämisen kehys, kun järjestetään tapahtumia niin, että ne soveltuvat kaikille eikä osa opiskelijoista syrjäydy.

Esittelemäni kolme kehystä eroavat toisistaan selvästi. Kehyksillä on erilaisia piirteitä ja ne luovat omanlaista kulttuuria opiskelijatapahtumiin. Kehykset voivat kuitenkin olla voimassa samanaikaisesti. Yliopisto-opiskelijoiden opiskelijakulttuurista muodostuu näin moninainen.

5 Pohdinnat

Tutkielmani tavoitteena on ollut vastata kysymykseen, minkälainen on alkoholin rooli ja merkitys yliopisto-opiskelijoiden opiskelijatapahtumissa. Tarkoitukseni oli tuoda esille raittiiden ja alkoholia vähän käyttävien yliopisto-opiskelijoiden tekemiä kehystyksiä merkityksistä. Tarkastelussa käytin sekä kvantifiointia että kehysanalyysiä, jotka molemmat nostivat esille mielenkiintoisia ulottuvuuksia. Tutkielmani perusteella alkoholilla on varsin keskeinen rooli yliopisto-opiskelijoiden tapahtumissa. Sekä yhdenmukaisten juomatapojen kehyksessä että erilaisuuden sietämisen kehyksessä pidetään luonnollisena sitä, että alkoholi on osa yliopisto-opiskelijoiden opiskelijakulttuuria.

Alkoholinkäyttö voi olla tapahtumiin sisäänrakennettua. Tapahtumien kilpailuissa voidaan esimerkiksi antaa pisteitä osallistujan humalan mukaan. Myös muu toiminta voi liittyä suoraan

alkoholinkäyttöön. Monet yliopisto-opiskelijat kokevat jonkinasteista painetta käyttää alkoholia. Tapahtumissa voidaan kannustaa runsaaseen alkoholinkäyttöön. Tapahtumiin osallistumalla tutustutaan muihin yliopisto-opiskelijoihin ja voidaan solmia ystävyys-suhteita. Raittiit ja alkoholia vähän käyttävät kokevat ulkopuolisuuden tunnetta ja pelkäävät jäävänsä syrjään, koska he eivät koe voivansa osallistua yhteiseen toimintaan. Alkoholilla vaikuttaa siis olevan rooli yliopisto-opiskelijoiden kulttuurin sosiaalisessa ulottuvuudessa. Alkoholinkäytöllä luodaan yhteisöllisyyttä. Opiskelijan alkoholin käytön määrä voi vaikuttaa siihen, kuinka hyvin opiskelija pääsee opiskelijaryhmänsä sisälle. Tämä taas tarkoittaa sitä, että alkoholilla on rooli sosiaalisten suhteiden rakentumisessa ja yhteenkuuluvuuden tunteen muodostumisessa. Jos yliopisto-opiskelija ei käytä alkoholia, voi hänen ryhmään kuulumisen tunteensa heiketä. Opiskelija voi kokea jäävänsä syrjään myös tapahtumien ulkopuolella, jos hän ei koe voivansa osallistua tapahtumiin raittiutensa tai vähäisen alkoholinkäyttönsä takia.

Raittius ja vähäinen alkoholinkäyttö ei tutkielmani perusteella aina tarkoita syrjään jäämistä ja ryhmään kuulumattomuutta. Raitis yliopisto-opiskelija voi myös kokea kuuluvansa muiden yliopisto-opiskelijoiden joukkoon ja olevansa osa normaalia opiskelijakulttuuria, vaikka enemmistö yliopisto-opiskelijoista käyttäisi alkoholia runsaasti. Tämä kuitenkin edellyttää erilaisuutta suvaitsevaa ilmapiiriä yliopisto-opiskelijoiden joukossa. Jos raitis tai alkoholia vähän käyttävä otetaan toimintaan ja tapahtumiin mukaan muiden tavoin, kokee hän olevansa osa normia. Tässä tilanteessa alkoholinkäyttö ei merkitse suoraan yhteisöllisyyden rakentamista. Yhteisöllisyyttä rakennetaan tapahtumissa muilla tavoin kuin alkoholia käyttämällä ja yhteisillä humalakokemuksilla. Opiskelijoiden keskuudessa vallitseva suhtautuminen raittiutta kohtaan on siis ratkaiseva tekijä.

Runsas alkoholinkäyttö sidotaan myös osaksi itsenäistymisen elämänvaihetta. Yliopisto-opiskelijat asettavat odotuksia eri ikä- ja elämänvaiheille. Runsas alkoholinkäyttö opiskelijatapahtumissa merkitsee nuoruutta ja kokemattomuutta. Yliopisto-opiskelijoiden odotetaan aikuistuvan ja kypsyvän yliopisto-opintojensa aikana. Opintojen aikainen runsas alkoholinkäyttö saa merkityksen rajojen kokeilemisena ja virheistä oppimisena. Opintojen edetessä alkoholin roolin odotetaan pienenevän opiskelijoiden elämässä. Viimeistään työelämään siirryttäessä ja perheen perustamisen elämänvaiheessa alkoholinkäytön tulisi yliopisto-opiskelijoiden mielestä olla hallittua.

Tutkielmani tulokset ovat merkittäviä yliopisto-opiskelijoiden opiskelijatapahtumien järjestämisen kannalta. Tutkielman tekemisen aikana aloin pohtia opiskelijatapahtumien tarkoitusta. Yhtenä tarkoituksena on ryhmäytyminen ja yhteisöllisyyden rakentaminen opiskelijoiden keskuuteen. Herääkin kysymys, miten alkoholipitoiset tapahtumat edistävät ryhmäytymistä tai yhteisöllisyyttä,

jos osa yliopisto-opiskelijoista ei koe voivansa osallistua tapahtumiin alkoholittomuutensa takia. Väitänkin, että hyvä ryhmäytyminen ei toteudu kaikissa tapahtumissa. Opiskelijaelämää ei tarvitse raitistaa. Tavat ja perinteet vaativat kuitenkin tarkastelua, jos halutaan ehkäistä yliopisto-opiskelijoiden syrjään jäämistä opiskelijaryhmistä ja edistää kaikkien yliopisto-opiskelijoiden ryhmäytymistä.

Yhtenä mielenkiintoisena lähteenä minulla on ollut Oili-Helena Ylijoen teos *Akateemiset heimokulttuurit ja noviisien sosialisatio* (1998). Tutkielmani tulokset ovat Ylijoen heimokulttuuriteorian mukaisia. Yliopisto-opiskelijat pyrkivät pääsemään oman heimonsa kulttuurin sisälle ja samalla opiskelijat muokkaavat sitä. Osa yliopisto-opiskelijoista ei halua toimia kulttuurin mukaisesti, mutta he hyväksyvät vallitsevan kulttuurin. Osa kulttuurista poikkeavasti toimivista yliopisto-opiskelijoista jää syrjään opiskelijaryhmistä. Ylijoen mukaan yliopistolla ja oppialoilla ajatellaan olevan muusta maailmasta poikkeava kulttuuri (Ylijoki 1998, 36). Yliopisto-opiskelijoiden juomatavat ovat kehittyneet historian aikana. Juomatapoihin liittyvissä kysymyksissä ajatus yliopistokulttuurin omalaatuisuudesta ei ole yksiselitteinen.

Vaikka näyttää siltä, että yliopisto-opiskelijat ovat yhdistäneet erilaisia tapoja käyttää alkoholia, tulisi yliopisto-opiskelijoiden juomatapoja verrata myös kansallisiin juomatapoihin. Se, ovatko yliopisto-opiskelijoiden juomatavat omalaatuisia, tulee esille vertaamalla opiskelijoiden juomatapoja muiden ihmisryhmien juomatapoihin. Yliopisto-opiskelijoiden juomatapoja ja opiskelijakulttuuria voidaan tutkia myös tarkastelemalla aikaisemmissa elämänvaiheissa opittujen juomatapojen vaikutusta alkoholinkäyttöön yliopisto-opiskelun aikana. Vanhemmat voivat esimerkiksi opettaa lapsilleen juomatapoja ja suhtautumista raittiuteen. Varhaisemmin elämässä opitut tavat siirtyvät myös yliopisto-opiskelun elämänvaiheeseen.

Alkoholin merkitystä ja roolia voidaan tutkia myös monista muista näkökulmista. Perehtyminen siihen, minkälaista on yliopisto-opiskelijoiden alkoholinkäyttö ja minkälaisia merkityksiä alkoholinkäytölle on annettu, on ollut haastava prosessi. Aiheesta löytyy tietoa melko hajanaisesti sieltä täältä ja aiheen jatkotutkimiselle onkin tarve. Tutkielmassani keskityin raittisiin ja alkoholia vähän käyttäviin yliopisto-opiskelijoihin. Mielenkiintoista olisi jatkaa tarkastelua alkoholia runsaastikin käyttävien yliopisto-opiskelijoiden näkemyksiin ja kokemuksiin. Tutkimuksessa voitaisiin myös perehtyä siihen muuttuvatko asenteet ja käytännöt yliopisto-opiskelijoiden kulttuurissa tulevaisuudessa. Nuorison keskuudessa raittiiden osuus on alkanut kasvaa. Mielenkiintoinen kysymys onkin se, onko nuorison raitistumisella vaikutus yliopisto-opiskelijoiden

kulttuuriin. Tutkielmani mukaan alkoholinkäyttö liitetään vahvasti itsenäisen elämän taitojen opetteluun. Alkoholinkäytön roolia itsenäistymisessä ja aikuisessa elämässä tulisi myös tutkia.

Tutkielmassani käyttämässäni aineistossa oli rajoitteita, jotka tuottivat haasteita tutkielman tekemiseen. Aineistossa ei oltu kysytty alkoholinkäytön määristä. Aineiston rajaaminen oli tämän takia minun tulkintani varassa. Aineiston ulkopuolelle on voinut rajautua vastauksia, joiden kirjoittajat ovat raittiita tai vähän alkoholia käyttäviä yliopisto-opiskelijoita. Jatkotutkimuksessa tähän ongelmaan voisi vaikuttaa kyselyn rakenteella. Kyselyssä voitaisiin pyytää yliopisto-opiskelijoita määrittelemään, kuinka paljon tai vähän he käyttävät alkoholia.

Alkoholinkäytöllä on yliopisto-opiskelijoiden kulttuurissa pitkät juuret. Runsas alkoholinkäyttö on ollut osa kulttuuria vuosisatojen ajan. Vaikka yliopisto-opiskelijoiden keskuudessa on ollut suurta raittiusintoa ja halua raitistaa tapahtumia, on alkoholi säilyttänyt keskeisen roolinsa opiskelijakulttuurissa. Raittiiden ja vähän alkoholia käyttävien yliopisto-opiskelijoiden puheessa nousee esille se, että alkoholilla on keskeinen rooli opiskelijakulttuurissa nykypäivänä. Alkoholinkäytön yhteydessä muodostetaan sosiaalisia suhteita ja yhteisöllisyyttä. Runsas alkoholinkäyttö saa myös merkityksen osana aikuistumisprosessia.

6 Lähteet

6.1 Painetut lähteet

Aittola, Tapio (1987) Opiskelijan elämänvaiheet ja tieteellinen ajattelutapa. Kirjastotiede ja informatiikka 6 (2): 50—55, 1987.

Brotherus, Heikki (1965) Peitsi menneen puolesta. Porvoo: WSOY.

Goffman, Erving (1974) Frame analysis – an essay on the organization of experience. New Hampshire: University press of New England.

HKRL, kirje Helsingin kaupungin poliisimestarille 7.12.1920. Helsingin kaupunginarkisto.

Kaartinen, Aija (2006) Kun naiset kieltolakia kumosivat. Teoksessa Matti Peltonen & Kaarina Kilpiö & Hanna Kuusi (toim.) Alkoholin vuosisata. Suomalaisten alkoholiolojen käännteitä 1900-luvulla. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.

Kahlos, Hannu (2006) Ostajantarkailun aika alkoholipolitiikassa. Teoksessa Matti Peltonen & Kaarina Kilpiö & Hanna Kuusi (toim.) Alkoholin vuosisata. Suomalaisten alkoholiolojen käännteitä 1900-luvulla. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.

Kolbe, Laura (1996) Eliitti, traditio, murros. Helsingin yliopiston ylioppilaskunta 1960-1990.

Konttinen, Esa (1993) Johtavat säädöt ja professioiden kentän varhainen muotoutuminen suomessa. Teoksessa Esa Konttinen (toim.) Ammattikunnat, yhteiskunta ja valtio. Suomalaisten professioiden kehityskuva. Jyväskylän yliopiston sosiologian laitoksen julkaisuja 1993(55).

Kunttu, Kristina & Pesonen Tommi & Saari, Juhani (2016) Korkeakouluopiskelijoiden terveystutkimus 2016. Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön tutkimuksia 48. Helsinki: Ylioppilaiden terveydenhuoltosäätiö.

Kuusi, Pekka (1948) Suomen viinapulma gallup-tutkimuksen valossa. Helsinki.

Kuusi, Pekka (1956) Alkoholiuomien käyttö maaseudulla. Helsinki: Väkiuomakysymyksen tutkimussäätiö.

Kylväjä lehti 1914: 1, 3.

Lepistö, Vappu (1991) Kuvataiteilija taidemaailmassa. Tapaustutkimus kuvataiteellisen toiminnan sosiaalipsykologisista merkityksistä. Helsinki: Tutkijaliitto.

Matilainen, Riitta (2006) Raittius ja kunnollisuus Päivän nuorten toiminnassa 1930-luvulta 1970-luvun alkuun. Teoksessa Matti Peltonen & Kaarina Kilpiö & Hanna Kuusi (toim.) Alkoholin vuosisata. Suomalaisten alkoholiolojen käännteitä 1900-luvulla. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.

- Mäkelä, Pia (2018) Miten käyttötavat ovat muuttuneet? Teoksessa Pia Mäkelä & Janne Härkönen & Tomi Lintonen & Christoffer Tigerstedt & Katariina Warpenius (toim.) Näin Suomi juo. Suomalaisten muuttuvat alkoholinkäyttötavat. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinninlaitos.
- Peltonen, Matti (1992) Sivistyneet, 1920-luku ja kieltolaki. Teoksessa Tapio Onnela (toim.) Vampyyrinainen ja kenkkuniemen sauna. Suomalainen kaksikymmenluku ja modernin mahdollisuus. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.
- Peltonen, Matti (2006) Alkoholit ja suomalaiset 1900-luvulla. Teoksessa Matti Peltonen & Kaarina Kilpiö & Hanna Kuusi (toim.) Alkoholien vuosisata. Suomalaisten alkoholien käänteitä 1900-luvulla. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.
- Rasinaho, Kirsi (2006) Alkoholien salakauppa Helsingissä vuosina 1919-1932. Teoksessa Matti Peltonen & Kaarina Kilpiö & Hanna Kuusi (toim.) Alkoholien vuosisata. Suomalaisten alkoholien käänteitä 1900-luvulla. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.
- Simonen, Jenni (2013) Lähenyvätkö naisten ja miesten juomatavat? Kvalitatiivinen tutkimus sukupuolesta ja juomisesta. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). Tutkimus 113. Helsinki.
- Simonen, Merja (2002) Säännöstelyn huvi. Suomalainen ravintola 1900-luvulla. *Biblioteca Historica* 72. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.
- Simpura, Jussi (toim.) (1985) Suomalaiset juomatavat. Haastattelututkimusten tuloksia vuosilta 1968, 1976 ja 1984. Helsinki: Alkoholitutkimussäätiö.
- Soikkeli, Mari (2006) Naisen paikka olutmainoksissa 1960-luvulla. Teoksessa Matti Peltonen & Kaarina Kilpiö & Hanna Kuusi (toim.) Alkoholien vuosisata. Suomalaisten alkoholien käänteitä 1900-luvulla. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.
- Soine, Valentin (1972) Valentin Soineen kokoelma. Kansallisarkisto.
- Tigerstedt, Christoffer (toim.) (2007) Nuoret ja alkoholi. Helsinki: Alkoholi- ja huumeutkijain seura & Nuorisotutkimusverkosto /Nuorisotutkimusseura.
- Tuominen, Uuno (1936) Ylioppilaiden raittiusyhdistys vuosina 1886-1936. Helsinki: Gummerus.
- Warpenius, Katariina & Mäkelä, Pia (2018) Missä suomalaiset juovat? Alkoholinkäyttö koti- ja anniskeluympäristössä Teoksessa Pia Mäkelä & Janne Härkönen & Tomi Lintonen & Christoffer Tigerstedt & Katariina Warpenius (toim.) Näin Suomi juo. Suomalaisten muuttuvat alkoholinkäyttötavat. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinninlaitos.
- Ylijoki, Oili-Helena (1994) Sosiaalitieteen heimo ja hyveellinen elämä. Teoksessa Klaus Weckroth & Mirja Tolkki-Nikkonen (toim.) Jos A niin... Tampere: Vastapaino.

Ylijoki, Oili-Helena (1998) Akateemiset heimokulttuurit ja noviisien sosialisatio. Tampere: Vastapaino.

6.1 Elektroniset lähteet

Akolahti, Pasi (Nyyti ry) & Lindberg, Annina (Nyyti ry) & Tuuttila, Leena (Nyyti ry) & Savolainen, Minna (Nyyti ry): Korkeakoulujen uudet opiskelijat: ensikokemukset 2015 [sähköinen tietoaaineisto]. Versio 2.0 (2017-07-24). Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto [jakaja]. <http://urn.fi/urn:nbn:fi:fsd:T-FSD3095>

Eskola, Jari & Suoranta, Juha (1998) Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.

Helsingin Sanomat (2019) ”Pirtua suoneen”, ”verinäyte krapulassa” – lääkäriopiskelijoiden alkoholikeskeinen bilekulttuuri yllätti uuden opiskelijan. <https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000006243607.html> Viitattu 15.10.2019

Kela (2019a) Asumisen tuet. Asumistuki opiskelijoille. Sivu päivitetty 28.8.2019. Viitattu 5.2.2020. <https://www.kela.fi/asumiseen-tukea-opiskelijalle>

Kela (2019b) Opintotuki. Viimeksi muokattu 30.8.2019. Viitattu 4.11.2019. <https://www.kela.fi/opintotuki>

Maunu, Antti (2011) Leiskaa steissillä, romanssi mökillä. Pääkaupunkiseudun ammattiin opiskelevien ja lukiolaisten juomisen sosiaaliset motiivit ja juomisen koetut haitat. Helsinki: Elämäntapaliitto.

Maunu, Antti (2012) Ryyppämällä ryhmäksi? Ehkäisevän päihdetyön karttalehtiä nuorten ja nuorten aikuisten juomiskulttuureihin. Helsinki: EHYT ry.

Opetushallinnon tilastopalvelu Vipunen (2018) Yliopistokoulutuksen opiskelijat (FTE). Tilastovuosi 2018. https://vipunen.fi/fi-fi/_layouts/15/xlviewer.aspx?id=/fi-fi/Raportit/Yliopistojen%20FTE%20opiskelijat%20-%20Yliopisto.xlsb

Puroila, Anna-Maija (2002) Kohtaamisia päiväkotiarjessa – kehysanalyttinen näkökulma varhaiskasvatustyöhön. Oulu: Oulun yliopisto.

Ruoppila, Isto (2014) Elämänkulun teoria perhetutkimuksessa. Teoksessa Riitta Jallinoja & Helena Hurme & Kimmo Jokinen (toim.) Perhetutkimuksen suuntauksia. Helsinki: Gaudeamus.

Sillanpää, Merja (2002) Säännöstelty huvi: Suomalainen ravintola 1900-luvulla. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Simonen, Jenni (2013) Lähestyvätkö naisten ja miesten juomatavat? Kvalitatiivinen tutkimus sukupuolesta ja juomisesta. Helsinki: Terveystieteiden tutkimuskeskus ja Hyvinvoinnin tutkimuskeskus. Väitöskirja.

Tigerstedt, Christoffer & Törrönen, Jukka (2005) Muuttuvatko suomalaisten juomatavat? Kulttuurisen lähestymistavan jäljillä. *Sociologia* 42(1) 35-49.

Toimintasuunnitelma strategisen hallitusohjelman kärkihankkeiden ja reformien toimeenpanemiseksi 2015–2019, Päivitys 2016 (2016). Helsinki: Hallituksen julkaisusarja 2/2016. <https://valtioneuvosto.fi/documents/10184/321857/Toimintasuunnitelma+strategisen+hallitusohjelman+k%C3%A4rkihankkeiden+ja+reformien+toimeenpanemiseksi+2015%E2%80%932019%2C+p%C3%A4ivitys+2016/305dcb6c-c9f8-4aca-bbbb-1018cd7a1fd8>

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli (2018) Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

7 Liitteet

Liite 1: Taulukko aineiston pelkistetyistä ilmaisuista kehyksittäin

Pelkistetyt ilmaisut	Luokittelu	Kehys
<p>Ei kiinnosta osallistua tapahtumiin, joissa käytetään alkoholia. / Alkoholikulttuuri on itselle vierasta, joten olen haluton osallistumaan alkoholipitoisiin tapahtumiin. / Tapahtumiin ei voi tai kannata osallistua raittiina. / Selvää seuraa ei löydy, joten ei kiinnosta osallistua. / Monet kaverit miettivät tapahtumien väliin jättämistä.</p>	Ei halua osallistua alkoholillisiin tapahtumiin	Yhdenmukaiset juomatavat
<p>Alkoholinkäyttö on monesti pääosassa ja siihen painostetaan. / Leimataan tylsäksi tyypiksi, jos ei juo yhtä paljon kuin muut. / Oletetaan, että kaikki juova. / Alkoholinköyhtä on itsestään selvyys ja edellytys. / Tapahtumien tehtävistä saa pisteitä sen mukaan, kuinka paljon juo. / Tuntuu nöyryyttävältä pyytää alkoholittomia vaihtoehtoja.</p>	Paine ja painostus	
<p>Me raittiit joudumme ihmettelyn ja kyselyiden kohteeksi / Absolutismia joutuu miltei aina selittelemään. / Jotkut vieroksuvat raittiutta. / Tunnen helposti selittelyn tarvetta.</p>	Selittelyn tarve	
<p>Ei painosteta mutta olo jää ulkopuoliseksi. / Tapahtumissa tulee orpo-olo. / Onneksi löytyy samanhenkistä porukkaa tapahtumien ulkopuolelta. / Tapahtumat on rakennettu juomisen varaan ja juomattomana jää ulkopuolelle. / Alkoholinkäyttö jakaa porukkaa erikseen. / Muilla on kavereita, minulla ei.</p>	Syrjään jääminen ja ulkopuoliseksi jääminen	
<p>Alkoholia käytetään enemmän kuin odotin. / Onko alkoholin juominen opiskelun päätarkoitus? / Alkoholilla on liian suuri merkitys. / Normaali keskustelu ei onnistu tapahtumissa. / ”hauskuus” tulee siitä, kuinka kännissä ihmiset ovat.</p>	Runsas alkoholinkäyttö	
<p>Muiden juominen ei haittaa, mutta voisi olla muutakin. / Monissa tapahtumissa alkoholilla lahjomista ja palkinnot alkoholia. Raitis pärjää kilpailuissa huonommin. On tyhmää, että juomisesta tehdään juhlien pääsyy. / Enemmistö juo. / Alkoholinkäyttö on läsnä opiskelijakulttuurissa. / Alkoholi on osa opiskelijoiden ”hauskanpitoa”. / Harmi, kun alkoholiton vaihtoehto on usein pelkkää vettä. / Kulttuuriin liittyy runsas juominen ja humaltuminen. / Tapahtumien pääpaino on ryypäämisessä eikä varsinaisessa ohjelmassa.</p>	Alkoholinkäyttö on osa kulttuuria	
<p>Muut eivät uskalla tehdä tai sanoa mitään ilman alkoholia. / Ovatko ihmiset omia itsejään ja aitoja, kun he juovat?</p>	Uskallus olla oma itse selvänä	
<p>Toisten alkoholinkäyttöön ei saa puuttua riippumatta siitä onko raitis vai ei. / Minua ei haittaa muiden juominen, joten miksi muita haittaa minun juomattomuus. / Toivottavasti kaikki ymmärtävät meitä raittiitakin.</p>	Vapaus valita	

<p>Raittiuteeni on suhtauduttu luontevasti. / En ole kokenut painostusta. / Juomattomuuttani ei ole kyseenalaistettu. / Minua ei ole tuomittu vaikken ole juonut. / Aina on alkoholiton vaihtoehto. / En itse käytä, enkä tunne jääväni mistään paitsi (<i>osallistuuko tämä henkilö vai ei, ei selviä vastauksesta. Voi olla että osallistuu. Voi olla ettei osallistu ja sanoo, ettei jää mistään paitsi</i>)</p> <p>En ole jäänyt ulkopuoliseksi, mitä ekana hieman pelkäsin. / Alussa tuli paineita alkoholinkäyttöön.</p> <p>En ole kokenut ulkopuolisuutta. / Olen tuntenut itseni tervetulleeksi. / Olen pysynyt mukana vaikken juo paljoa. / Ilman alkoholia on hauskaa. / Raittius ei estä tapahtumissa mukana oloa. / On ollut loistavia iltoja vaikken ole käyttänyt alkoholia yhdessäkään tapahtumassa. / Kiva, kun joukossa on ollut muitakin alkoholittomia</p> <p>Vanhassa opiskelupaikassa kaikki sai osallistua vaikkei käyttäisi alkoholia.</p>	<p>Raittius ja vähäinen alkoholinkäyttö on normaalia</p> <p>Virheellinen kehystys</p> <p>Raittius ei estä tapahtumaan osallistumista.</p> <p>Eroja opiskelupaikoissa</p>	<p>Erilaisuuden sietäminen</p>
<p>Primääriaineisto</p> <p>Vaikka olisin perheetön ja sopivan ikäinen</p> <p>Yliopisto on todellisen itsenäistymisen paikka. / Ei olla enää vanhempien valvovan silmän alla, joten tapahtuu hakuammuntaa.</p> <p>Sekundääriaineisto</p> <p>Olen itsekin ollut nuori.</p> <p>Olen itsekin aloittanut ensimmäiset opintoni ja muuttanut lapsuuden kodista. / Alkoholi kuulunee nuorten opiskelijatapahtumiin, kun harjoitellaan itsenäisen elämän taitoja. / Nuoret vasta harjoittelevat. / Hyvä, että opiskelijana alkoholiin suhtaudutaan rennommin.</p> <p>Aikuisena tietää jo alkoholinkäytön rajansa. / Onneksi vanhempana sitten viisastuu. / Virheistä opitaan. / Työelämässä omia rajoja ei kannata etsiä / Vaikka moni on jo aikuinen, alkoholia käytetään yllättävän paljon. Oletin, että ihmiset olisivat kypsempiä eikä alkoholi olisi tapahtumien pääsisältö.</p> <p>Nuorilla kuuluu olla mahdollisuus relata ja rellestää</p> <p>Ymmärrän nuorempien tarpeen yhteisöllisyyden kehittämiseen riehuminen kautta.</p>	<p>Sopiva ikä</p> <p>Itsenäistyminen</p> <p>Sopiva ikä</p> <p>Itsenäistyminen ja aikuisuuden opettelu</p> <p>Aikuisuus ja viisaus</p> <p>Oikeus</p> <p>Yhteisöllisyys</p>	<p>Ikä</p>